

MASEHET KİDUŞİN PEREK 1: AİŞA NİKNET

“Are At Mekudeşet Li”

Yaprak *Masehet Kiduşin*, “kiduşin” kurallarını ele almaktadır.

2

“Kiduşin” sözcüğü “özel ve ayrı kılmak” anlamına gelir. Yahudilikte evlilik için “kiduşin” terimi kullanılır, çünkü evlenen bir kadın, kocası için özel ve ayrı kılınmış olup, başka bir erkekle evlenmesi yasaktır.

*Masehet*teki ilk *mişna*, bir kadınla nasıl evlenileceğini açıklamaktadır ve şimdi bu konudaki olasılıklardan birini öğreneceğiz.

“*Kesef*”; yani “para”. Bir kadını eş olarak almanın yollarından biri budur. Damat geline şahitlerin huzurunda para verir ve ona “*Are at mekudeşet li bekeseş ze*” (işte; sen bu parayla benim için özel ve ayrı kılınıyorsun) der. Damadın geline mutlaka para vermesi de şart değildir; ona herhangi bir eşya da verebilir. Örneğin ona bir tükenmez kalem verip “*Are at mekudeşet ki beet ze* (bu tükenmez kalemle...)” diyebilir. Yine de bir kadını eş olarak almak için her para veya eşya uygun değildir. Paranın veya eşyanın en az bir “*peruta*” değerinde olması gerekir. *Peruta*, Hahamlarımızın bir kadını eş olarak almakta kullanılan simgesel bir şeyin sahip olabileceği en düşük değer olarak belirledikleri bedeldir.

Günümüzde Yahudi halkının geleneği bu amaçla bir yüzük kullanmaktır. Damat gelinin işaret parmağına bir yüzük takar ve ona “*Are at mekudeşet li betabaat zo kedat Moşe ve Yisrael*” (işte; sen bu yüzükle, Moşe ve Yisrael’in kanununa göre benim için özel ve ayrı kılınıyorsun) der.

Yılın Özel Etrogları

Yaprak Sukot bayramı yaklaşırken, tüm Yahudiler *Arbaat A-Minim mitsvasını* yerine getirmek için dört bitki türünü aramakla meşguldür.

3

Dikkat edin! *Şemita* yılının ertesi yılında, Erets-Yisrael’de yetişmiş tüm *etroglar*, *Şemita* yılının kutsiyetine sahiptir. Bunlara Roş Aşana’dan sonra toplanan *etroglar* da dâhildir. Neden? Roş Aşana ile birlikte, *Şemita* yılı da sona erdiğine göre bu *etroglar* neden kutsal nitelikte olsun?

İşte bu sorunun cevabı bu yaprakta yazılıdır. *Gemara*, *etrog* meyvesi söz konusu olduğunda, meyvenin *Şemita* yılına ait olup olmadığı konusunda belirleyici noktanın, meyvenin toplandığı zaman değil, “*hanata*” olduğunu söylemektedir. *Hanata*, meyvenin gelişimindeki bir aşamadır. Şöyle ki; bazı tarım ürünlerinde, meyvenin *Şemita* yılının kutsiyetine sahip olup olmadığı konusunda belirleyici olan zaman, meyvenin ağaçtan koparıldığı andır. Bu nedenle eğer meyveler *Şemita* yılı içinde toplandıysa – kutsaldır. *Şemita* yılı sona erdikten sonra toplandıysa – kutsal değildirler. Ama *etrog*da belirleyici zaman, *hanata* aşamasıdır. Eğer *etrog* meyvesi bu aşamaya *Şemita* yılı içinde girdiyse, o zaman, ağaçtan Roş Aşana’dan sonra kopartıldıysa bile, *Şemita* yılının kutsiyetine sahiptir.

Gelecek Dünya’da İyi Bir Komşu (devam)

“...Bu arada benim tek oğlum da büyüdü ve yirmi bir yaşını doldurdu. Bir gün sevgili oğlumu çağırdım ve ona kendisinden büyük bir isteğim olduğunu söyledim. Bu isteğimi reddetmeyip kabul etmesi için ona yalvardım. ‘Oğlum’ dedim ona, ‘evimde büyüttüğüm bu genç kıızı kendine eş olarak al. Sizi

krallara yaraşır bir düğünle evlendireceğim. Sizin için büyük ve hatırı sayılır bir çeyiz hazırlayacağım.’

“Oğlum isteğimi kabul etti ve büyük düğün için hazırlıklar büyük bir sevinçle başladı. Genç çift için iplikten ayakkabı bağına kadar gereken her şeyi hazırladım...”

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
81’de

Torunlar, Oğullar Gibidir

Yaprak

4

Bu yazımızda “*bene vanim, are em ke-vanim*” (torunlar, oğullar gibidir) kuralını öğreneceğiz. Yani insanın çocuklarının çocukları da kendi çocukları sayılır. Veya başka bir deyişle, bir büyükbabanın torunları (ki onun çocuklarının çocuklarıdır), onun kendi çocukları olarak kabul edilir.

Söz konusu kural hangi konuya yönelik olarak söylenmiştir? Şöyle: Hepimiz, *teruma* payının yalnızca Koenler ve ev halkı tarafından yenebileceğini artık biliyoruz.

Bir Koen, bir Yisreelit’le (Koen [ve Levi] olmayan bir kadınla) evlendiği zaman, eşi bir *Koenet* haline gelmez; ama buna rağmen *teruma* yemesi serbesttir, çünkü bir Koen’in eşidir. Peki, Tanrı korusun, ya kocası vefat ederse; o zaman ne olur? Duruma bağlı: Eğer Koen olan kocasından çocukları olmamışsa, *teruma* paylarını yemeye devam etmesi yasaktır. Ama eğer ondan çocukları varsa, *teruma* yemeye devam edebilir.

Şimdi dikkat edin: Eğer kadıncağızın hem kocası hem de çocukları öldüyse, ama torunları varsa... bu durumda da *teruma* yemeye devam edebilir. Neden? Çünkü “torunlar, oğullar gibidir!” Kadının torunları, kendi çocukları gibidir ve daha önce gördüğümüz gibi, bir Koen’in dul eşinin ondan çocukları varsa, kadın *teruma* yemeye devam edebilir.

Neden Hupa Yapılır?

Yaprak

5

Bir kadını eş olarak almanın yollarından birinin simgesel olarak ona para vermek olduğunu öğrenmiştik. Buna “*kiduşin*” (özel ve ayrı kılmak) veya “*irusin*” (nişan; ya da “*erusin*”) adı verilir.

Peki, acaba kadın bu işlemin ardından evli midir? Tamamen değil! Bu aşamada kadın “*meoreset*” (nişanlı) olarak adlandırılır. Ama bu, günümüzdeki anlamından farklı olarak, bağlayıcı bir nişanlılık durumudur. Bu yüzden; bir yandan bu aşamadaki bir kadının artık başka biriyle evlenmesi yasaktır, ama diğer yandan, bazı konularda henüz adamın tam eşi durumunda değildir. Örneğin kadın, bu nişanlılık aşamasını geçtiyse, ama evliliği tamamlayacak olan ikinci aşamadan önce vefat ettiyse, kocası onun mallarını miras alamaz.

Evliliği tamamlayacak olan ikinci aşama nedir? Bu aşamaya *nisuin* (evlilik) adı verilir.

Bu yaprakta, *nisuin* aşamasının “*hupa*” ile gerçekleştirildiğini öğreniyoruz.

Hupa nasıl yapılır? Bu konuda farklı gelenekler vardır. Ama genellikle, gelinle damat, üzerlerine serilen bir tentenin altında birlikte dururlar. Bu tenteye “*hupa*” adı verilir. *Hupanın* altındayken *nisuin berahaları* söylenir.

Kim Kimdir?

Erets-Yisrael'deki Üçüncü Nesil Amoraim

Alaha Kararları

Hahamlar ve halk, Rabi Yeuda ben Pazi'nin davranışlarına bakarak *alahayı* öğrenirlerdi. Rabi Yeuda ben Pazi'nin günlerinde, *bet midraşın* bitişiğinde insanların yatıp dinlenebilecekleri bir yer vardı. Bir keresinde, Şabat arifesinde bu yerin tavanının üstten dört *amalık* kısmından aşağıya doğru hasırlar serilmiş, ama bu serme işlemi Şabat arifesinde tamamlanmamıştı. Ertesi gün, yani Şabat günü insanlar hasırların tamamen serilmiş olduğunu gördüler. Yani hasırlar Şabat günü içinde serilmişti! Bu normalde yasak olan bir uygulamadır, ama halk bu işlemin Rabi Yeuda

ben Pazi'nin izniyle yapıldığını ve bundan *alaha* öğrenilebileceğini düşünmüşlerdi. Ama daha sonra araştırdıklarında, bunun Rabi Yeuda ben Pazi'nin onayı olmadan yapıldığını öğrendiler. Yine de bu olay, halkın Rabi Yeuda ben Pazi'ye ne kadar güvendiğini ortaya koymaktaydı.

Rabi Yeuda ben Pazi'nin yenilediği *alahalardan* biri de, bir gelin ve damat için söylenen yedi *beraha* (*şeva berahot*) uygulamasının, ikinci evlilik söz konusuysa bile, on yetişkin Yahudi erkeğin (*minyan*) bulunduğu bir ortamda gerçekleştirilmesi gereğidir.

**Rabi
Yeuda
ben Pazi**

Günümüzde evliliğin bu iki aşaması – [1] *kiduşin/irusin* ve [2] *nisuin* – *hupa* altında ardı ardına gerçekleştirilir. Öncelikle damat, geline bir yüzük vererek onunla nişanlanır (*irusin*) ve daha sonra *hupanın* altında söylenen *berahalarla* birlikte onunla tam olarak evlenir (*nisuin*).

Önce de belirtildiği gibi, günümüzde “nişan” olarak adlandırılan törenle burada bahsedilen *irusin* aynı şey değildir; günümüzdeki “nişan”, ileride evlenileceğine dair bir tür söz kesmeden ibarettir ve *irusin* gibi yüksek bir bağlayıcılığa sahip değildir.

Hediye Olarak *Arbaat A-Minim* İsteyen Konuk

Yaprak

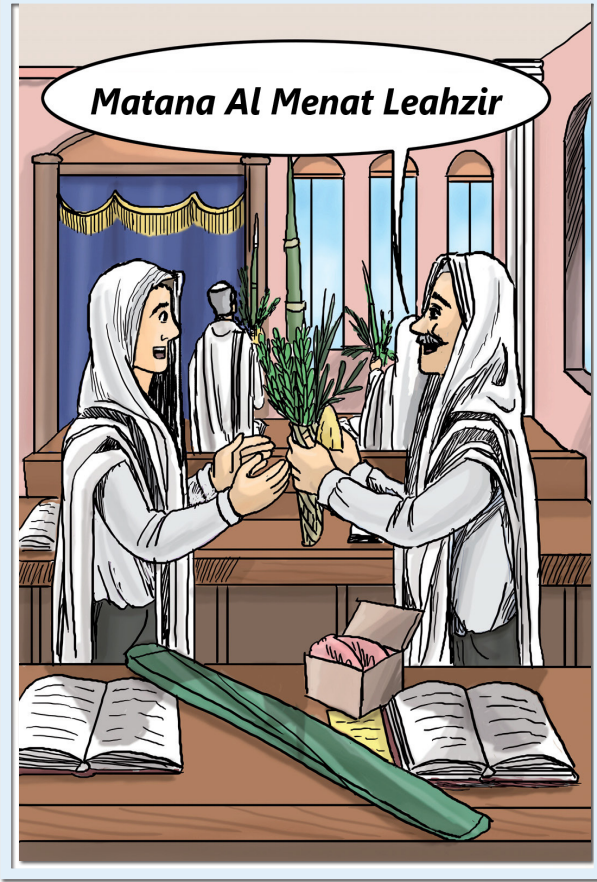
6

Gelin, bu yapraktan Sukot bayramıyla ilgili bir *alaha* öğrenelim.

Şu hikâyeyi bir dinleyin: Sukot bayramının ilk günü, sinagoga bir konuk geldi ve kendisine ait *arbaat a-minim* (Sukot bayramında birlikte sallanan dört bitki) kaybolduğunu söyledi! Ribi Moşe'ye gelerek, *mitsvayı* yerine getirebilmesi için onun *arbaat a-minimi* kendisine hediye etmesini rica etti ve *mitsvayı* yerine getirdikten sonra bunları ona geri hediye edeceğini söyledi. Bu konuk *arbaat a-minimi* neden özellikle “hediye olarak” istemişti? Onları ödünç alsa olmaz mıydı? Olmazdı! Çünkü Sukot bayramının ilk gününde bir kişi, *arbaat a-minim mitsvasını* yalnızca kendisine ait olan *arbaat a-minimle* yerine getirilebilir. Örneğin arkadaşından ödünç *etrog* alan kişi, *mitsvayı* uygulasa bile yükümlülüğünü yerine getirmiş olmaz.

Ribi Moşe biraz endişelenmişti. Ya bu konuk, ona *arbaat a-minimi* hediye ettikten sonra bunları tekrar kendisine hediye etmezse?

Sinagogda yanında oturan bilgili biri Ribi Moşe'yi sakinleştirdi ve ona bu yaprakta sözü edilen çözümü önerdi: “*Matana al menat leahzir*” (geri verme şartıyla verilen hediye). “*Arbaat a-minimi* bu konuğa, onları sana tekrar geri vermesi şartıyla hediye edebilirsin. Eğer geri vermezse, şart yerine gelmiş olmayacağı için, *arbaat a-minimi* ona hiç hediye etmemiş olacaksın ve o da *mitsvayı* hiç yerine getirmemiş olacak...”

Gelecek Dünya'da İyi Bir Komşu (devam)

“...Gelin ve damat için görkemli giysiler, değerli takılar ve gereken her şey. Büyük ve görkemli bir ziyafet için yemekler de pişmeye başlamıştı...”

“Düğün günü tüm şehir sakinleri, göz alıcı biçimde kurulmuş olan masaların etrafına toplandı. Şehrin tüm fakirlerini de bu mutlu günümde karınlarını doyurmaları için davet etmiştim. Herkesin yerini bulduğundan emin olmak için masaların arasında dolaşırken, çok

yoksul kişilerden oluşan bir grubun oturduğu bir masada tuhaf bir şeye tanık oldum: Tüm fakirler yerlerinde oturuyorlar, ama kendileri için hazırlanmış olan yiyeceklere ellerini sürmüyorlardı.

“Acaba yiyecekte sizin için uygun olmayan bir şey mi var?” diye sordum hayretle. ‘Hâşâ, bu zengin ziyafette hiçbir kusur yok’ diye cevap verdi fakirler...”

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
83'te

Para Verip Evlenen Kadın!

Yaprak

7

Bir kadını eş olarak almanın yollarından birinin ona para vermek olduğunu öğrenmiştik. Damat geline para veya para dengi bir şey verir ve *kiduşin* işlemi gerçekleşmiş olur.

Bu yaprakta çok ilginç bir olasılığı öğreneceğiz: Gelinin, damada para vermesi ve bu şekilde onun eşi haline gelmesi...

Böyle bir şey nasıl mümkün olabilir?

Gemara, eğer bir kişi önemli bir şahsiyetse, örneğin büyük ve ünlü bir *talmid hahamsa*, herkes ona bir armağan vermekten onur duyar. İnsanlar, büyük ve önemli bir Tora şahsiyetinin kendilerinden armağan almayı kabul etmesi karşılığında para vermeye bile hazırdırlar.

İşte eğer böyle bir adam bir kadından para veya bir hediye almayı kabul ederse, bu hediye, adamın *kiduşin* için kadına vermesi gereken paranın yerini tutabilir. Neden? Çünkü hediye kabul ettiği zaman, bu, şahsen kadına bir şey vermiş gibi sayılacaktır...

Ne mi vermiştir kadına? Onur! Hem de büyük miktarda paraya denk bir onur; çünkü kadından hediye almayı kabul etmesi, kadının çok paraya denk bir duygu hissetmesini sağlamıştır ve işte bu duyguyu vermesi karşılığında o kadını kendisine eş olarak alabilir.

Yaakov ve Yeonatan Bisiklet Kazanıyor

Yaprak

8

Yaakov ve Yeonatan adında iki kardeş vardı.

Anne ve babaları onlardan büyük huzur duyuyor, keyif alıyordu. Çocuklar çalışkan ve gayretliydi; örnek davranışlar sergiliyorlardı ve öğretmenleri de babalarına “Yaakov ve Yeonatan... süper, süper!” diyorlardı.

Anne ve babaları onları sevindirmeye karar verdiler. Her birine pırıl pırıl parlayan birer bisiklet satın alacaklardı. Ama Yaakov ile Yeonatan'ın zorlu durumlarla başa çıkmayı sevdiklerini biliyorlardı. Bu yüzden Yaakov'a şöyle dediler: “Çalışkan Yaakov! Şu bisikleti görüyor musun? O senin olabilir. Eğer babanın yanında *mişnadan* on *perek* üzerine sınavdan geçersen bisiklet senin olacak!” Yaakov başını sevinçle salladı ve hemen *mişnaları* iyice öğrenmeye koyuldu. Ardından Yeonatan geldi ve annesiyle babası ona “Çalışkan Yeonatan!” dediler. “On *perek mişna* hakkında sınavdan geçmen şartıyla bu parlak bisikleti kendine al!”

Kim Kimdir?

Erets-Yisrael'deki Üçüncü Nesil Amoraim

Öğretileri

Keriat Şema, *tefila*, *Nesiat* (yeni ayın kutsanması) konusundaki bazı *Kapayim* (“ellerin kaldırılması” *alahaları* da açıklığa kavuşturmuştur. Koenlerin ellerini kaldırıp halkı mübarek kılmaları) ve daha birçok konuda *alahalar* belirlemiştir. Talmud Yerusalmi’de Rabi Yeuda ben Pazi’nin belirlediği çok sayıda *alaha* yer almaktadır.

Bir keresinde Rabi Yose’nin huzurunda, Tora’nın okunuşu hakkında Rabi Yeuda ben Pazi’nin adıyla bazı *alahalar* aktarıldığı zaman, Rabi Yose konuyu bizzat Rabi Yeuda ben Pazi’yle birlikte açıklığa kavuşturmaya gitmiş ve Rabi Yeuda ben Pazi ona söz konusu *alaha* hakkında daha fazla aydınlatıcı bilgiler vermişti. Rabi Yose onunla *Kiduş A-Hodeş*

(yeni ayın kutsanması) konusundaki bazı *alahaları* da açıklığa kavuşturmuştur.

Bilindiği üzere *alaha* genellikle Bet İllel’in görüşünü takip eder. Buna nail olmalarının sebebi Bet İllel’in tevazu içinde davranmalarıydı ve bize bunu açıklayan da Rabi Yeuda ben Pazi’dir.

Rabi Yeuda ben Pazi *deraşalarını* çeşitli misallerle çeşnilendirirdi.

Kendisi *Mişna*’nın derleyicisi Rabi Yeuda A-Nasi’nin torunlarıyla aile bağı kurmaya nail olmuştur; ama bundan çok önceleri de, Rabi Yeuda ben Pazi, Rabi Yeuda A-Nasi’nin maiyetinde önde gelen isimlerdendi.

**Rabi
Yeuda
ben Pazi**

Acaba Yaakov’la yapılan anlaşma ile Yeonatan’la yapılan anlaşma arasındaki farka dikkat ettiniz mi? Arada büyük bir fark var! Yeonatan bisikleti hemen o anda kazanmıştır! Yaakov ise bisikleti, sadece *mişnalar* hakkında sınavı verdikten sonra hak edecektir. Neden? Çünkü Yaakov’a “**Eğer** sınavı geçersen bisiklet senin **olacak**” demişlerdir. Yani önce sınavı vermelidir ve bisikleti daha sonra hak edecektir. Buna karşılık Yeonatan’a “Sınavdan geçen **şartıyla** bisikleti kendine **al**” demişlerdir. Bisiklet şimdiden onundur; ama sınavı geçmesi şartı vardır.

Kiduşe Şetar

Yaprak

9

Yaprak 2’de bir kadını eş olarak alma yöntemlerinden birinin, damadın ona para vermesi ve “*Are at mekudeşet li bekeseş ze*” demesi olduğunu öğrenmiştik.

Bu yaprakta bir kadını eş olarak almanın ikinci bir yöntemini öğreniyoruz – *şetar*, yani senet yoluyla!

Bir senet yoluyla, örneğin, ev satın alınabileceğini biliyoruz. Bir senede, Reuven’in, evini Şimon’a sattığı yazılır ve şahitler de bu senedi imzalarlar. Reuven senedi Şimon’a teslim ettiği anda, ev Şimon’a ait hale gelir.

Bu sembolik *kinyan* (edinme) yöntemi bir kadınla evlilik için de mümkündür. Damat bir senede “*Are at mekudeşet li biştar ze*” (işte; sen bu senetle benim için özel ve ayrı kılınıyorsun) yazar ve bu senedi geline verdiği, gelin de bunu kabul ettiği anda ikisi evlenmiş olur. Bu *kiduşin* (evlilik) şekline “*kiduşe şetar*” adı verilir.

Şu ilginç noktaya dikkatinizi çekmek isteriz: Satış senetlerinde, senedi yazan kişi alıcı değil, satıcıdır. *Kiduşin* söz konusu olduğunda “alıcı” taraf kimdir? Gelini kendisine eş olarak “alan”, elbette damattır – ama buna rağmen senedi yazan da damattır.

Rabi Yeuda ben Betera

Yaprak

10

Şimdi Rabi Yeuda ben Betera hakkında bilgi alacağız.

Bu yapraktaki *Gemara*’da, Rabi Yeuda ben Betera’nın Babil’deki Netsivin şehrinde yaşadığı anlatılmaktadır.

Rabi Yeuda ben Betera başlarda Erets-Yisrael’de yaşardı. Ama bir zaman sonra Erets-Yisrael’den Babil’e sürgüne çıkmış ve Netsivin şehrine yerleşerek, nam salan bir *bet din* kurmuştur. O kadar ki *Gemara* bu *bet dini*, o dönemdeki başka iki *bet dinle* birlikte fazlasıyla övmektedir.

Bu yaprakta, Netsivin’e gitmesinden sonra Rabi Yeuda ben Betera’ya gönderilen *alaha* sorularından bahsedilmektedir. *Sifre*’de (Bamidbar 80), Rabi Yeuda ben Betera’nın büyüklüğünün çok ünlü olduğu anlatılmaktadır. O kadar ki, Rabi Eliezer ben Şamua ve Rabi Yohanan A-Sandelar Erets-Yisrael’den çıkıp onun yanında öğrenim görmeye gelmeyi düşünmüşlerdi. Ama sonuçta Erets-Yisrael’in dışına çıkmak üzere kutsal toprakları terk etmek istememişler ve geri dönmüşlerdir.

Gelecek Dünya’da İyi Bir Komşu (devam)

“...‘Ne var ki, aramızda oturan şu fakir arkadaş sürekli ağlayıp iç çekiyor. Biz de onun kederinden dolayı ağzımıza tek lokma bile sokamıyoruz!’

“O fakire yaklaştım ve onu sözlerle teşvik etmeyi denedim. Derdini anlamaya çalıştım. Acaba acil para yardımına veya borç almaya mı ihtiyacı vardı? Belki onu sıkıştıran bir borç söz konusuydu. Fakat

fakir adam bana öyle bir şey anlattı ki, tam bir şoka girdim. ‘Bil ki!’ dedi fakir adam bana, ‘Bugün oğlunla evlenmek üzere olan şu genç kız, esir alınmadan önce benimle evliydi. Hatta sana bu sözlerimin doğruluğunu kanıtlayacak işaretler bile verebilirim. İşte, evlilik belgemiz elimde. İşte bu kadar ağlamamın sebebi bu...’ diye sözlerini tamamladı fakir adam...”

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
85’te

Hatalı Alım

Yaprak

11

Uzun yıllar önce, sarayları ve hem kendisine hem de ailesine hizmet eden çok sayıda kölesi olan çok zengin bir adam yaşıyordu.

Günlerden bir gün bu zengin adam pazarda yürümekteyken, satışa çıkarılmış köleler gördü. İkinci kez düşünmeye gerek duymadan, cebinden kesesini çekip çıkardı ve fiyat konusunda pazarlık bile yapmaksızın birkaç köle satın aldı.

Aradan birkaç gün geçtikten sonra zengin adam, satın almış olduğu kölelerle tekrar pazara geldi ve onları, *mikah taut* ("hatalı bir alım") olduğu gerekçesiyle iade etmek istedi. "Neden *mikah taut*?" diye sordu satıcı ve adam da öfkeyle "Çünkü bunlar hırsız!" diye cevap verdi. Satıcı güldü ve "Bak ne yapalım biliyor musun? Gel birlikte hahama gidelim; ne karar verirse onu yaparız" dedi.

Zengin adam kabul etti. İkisi hahama başvurdular ve haham da zengin adama yapılan alım-satım anlaşmasının geçerli olduğunu açıkladı. Neden? Çünkü bu yaprakta da belirtildiği üzere, çoğu Kenaani kölenin, efendisinden bir şeyler çalmaya kalktığı herkesin bildiği bir şeydir. Bu nedenle zengin adam da sanki bunu hiç bilmiyormuş gibi safça bir tavır takınamaz.

Bu Hurma İle...

Yaprak

12

Bir kadını parayla veya parasal değeri olan bir şeyle eş olarak almanın mümkün olduğunu öğrenmiştik. Damat geline para veya para edebilecek bir şey verir ve ona "*Are at mekudešet li bekesef ze* (İşte, bu parayla benim için özel ve ayrı kılınıyorsun)" veya "... *behefets ze* (... bu eşyayla/malla...)" der.

Eğer adam kadına değeri son derece düşük bir şey verirse, kadın evlenmiş olmaz. Bu konudaki en düşük değer hangisidir? Hahamlarımız "*peruta*"dan daha düşük değerdeki bir şeyle bir kadının eş olarak alınamayacağını öğretmişlerdir. Zira bundan daha düşük değerdeki bir şey yeteri kadar önemli sayılmaz. Bu yüzden, bir adam bir kadını eş olarak almak için ona *perutadan* daha düşük değere sahip bir şey verirse, bunun hiçbir etkisi yoktur ve kadın başka bir erkekle evlenebilir.

Kim Kimdir?

Erets-Yisrael'deki Üçüncü Nesil Amora'im

Öğretileri (devam)

Bir keresinde *bet midraşta* "nederler" konusu öğrenilmekteydi ve son derece büyük bir yılan gördüğüne dair *nederde* bulunan birinden bahsedildi. Bunun üzerine Rabi Yeuda ben Pazi şahsen kendisinin, devasa bir yılanın bıraktığı deriyi gördüğüne dair tanıklık etti. Bu deri o kadar büyüktü ki, bununla sekiz oturma sırasını kaplamışlardı!

Midraş'ta, Rabi Yeuda ben Pazi'nin, *Mişna*'da aktarılan bir oruç geleneği hakkında öğrettiği yeni bir kurala yer verilir. Bu geleneğe göre, *şamaş*, *taanit* (oruç) duası için bir araya gelenlerin arasında dolaşarak her birinin başına kül koyardı. Rabi Yeuda ben Pazi, *şamaş*ın gelip başına kül koymadığı bir kişinin, yerden biraz

toprak tozu alıp başına koyması gerektiğini öğretmiş ve Avraam Avinu'nun "*Ve ben, toz ve külden ibaretim*" şeklindeki sözlerini buna dayanak olarak göstermiştir; zira bu sözlere göre toz ve kül birbirine denk sayılmaktadır.

Midraş'ta Rabi Yeuda ben Pazi'nin bir sözü aktarılır: "Tora'da ahlaksız ilişkilerle ilgili bölüm neden Kedoşim (kutsallar) *peraşasına* bitişik yerleştirilmiştir? Çünkü ahlaksızlığa karşı önlemin alındığı yerde kutsiyet vardır." *Midraş* ustaları buna ek olarak, bu sözün, Rabi Yeuda ben Pazi'nin başka bir vesileyle söylemiş olduğu bir sözle uyum içinde olduğuna işaret etmişlerdir: "Ahlaksızlıkla arasına çit çeken kişiye 'kutsal' denir."

**Rabi
Yeuda
ben Pazi**

Bu yaprakta bu konudaki bir kuralı öğreniyoruz. Buna göre, bir kadın sadece, kendisine *kiduşin* amacıyla bir *perutadan* daha düşük bir “para” verildiyse kesinlikle evli değildir. Ama damadın geline bir *perutadan* daha düşük değerinde bir “mal” vermesi halinde, kadının evlenmiş olabileceği şüphesi vardır. Örneğin bir erkek bir kadını kendisine eş olarak almak için ona bir hurma tanesi verirse, o bölgede bir hurma tanesinin değeri bir *perutadan* düşükse bile, kadının evlenmiş olma şüphesi vardır. Neden? Çünkü belki dünyada bir hurma tanesinin bir *perutaya* eşit veya ondan daha yüksek değerinde kabul edildiği bir yer vardır diye düşünülür.

Bir kadının evlenmiş olabileceği konusunda şüphe olması ne anlam ifade eder?

Böyle bir durumda kadının kesinlikle adamın eşi haline geldiğini söylemek mümkün değildir. Ama ortada şüphe olduğu için, kadın, her ihtimale karşı, bu adam kendisine bir *get* verip onu boşamadığı sürece başka bir erkekle evlenemez.

Söz Kesildiğinde Mendil Kaldırmak

Yaprak

13

Tora geleneklerine göre bir çift arasında söz kesildiği zaman, öncelikle “*şetar tenaim*” (koşullar belgesi) adı verilen bir belge okunur. Bu belgede gelinle damat birbirlerine karşı çeşitli taahhütlerde bulunurlar ve aynı şekilde tarafların anne ve babaları da, çocuklarına saygın giysiler vermeyi ve bunun gibi başka şeyleri taahhüt ederler.

Ama kanuni açıdan bu taahhütler nasıl bağlayıcı hale gelir? Zira eğer bir kişi bir başkasına “Sana bir hediye vermeyi taahhüt ediyorum” derse, bu onu tam bir yükümlülüğe sokmaz!

Bu nedenle, bunun ciddiyetle söylendiğini vurgulamak üzere “*kinyan halifin*” adı verilen simgesel bir işlem yapılır. Gelin, damat ve ebeveynler birer mendil kaldırır. Bunun sebebi nedir?

Çünkü bir kişinin bir başkasından bir malı satın aldığı sırada bir taahhütte bulunması halinde bu taahhüdün bağlayıcılığı vardır. Örneğin Reuven Şimon’a “Sana bir hediye vermeyi taahhüt ediyorum” derse ve o sırada Şimon’un mendilini satın alırsa, o andan itibaren Şimon’a bahsettiği hediyeyi vermekle yükümlü hale gelir.

Dolayısıyla söz kesildiğindeki taahhütlerin de bağlayıcı olması amacıyla, sembolik olarak bir mendil kaldırılır; zira bu bir *kinyan* (iyeliğe alma) hareketidir ve o sırada verilen söze de bağlayıcılık sağlar. Bu sembolik işleme “*kinyan halifin*” adı verilir.

Kinyan halifin yalnızca bir giysi veya kap gibi, bir eşya veya mal yoluyla yapılabilir. Ama bu amaçla bir yiyecek kullanılamaz.

Gelecek Dünya’da İyi Bir Komşu (devam)

“...Belgeye baktım ve adamın söylediği işaretleri dinledim ve gerçekten de sözlerine inandım. Adam haklıydı. Onu sakinleştirdim ve biraz beklemesini, her şeyin yerini bulacağını söyledim. Hemen koşup damat oğlumu yandaki bir odaya çağırdım ve gözlerim yaşlarla dolu bir halde ona ‘Benim

isteğimi yerine getirdin ve bu genç kıızı kendine eş olarak almak üzeresin. Şimdi bir kez daha isteğimi yerine getirmeni rica ediyorum’ dedim.

“İsteğin neyse söyle’ dedi oğlum, ‘ne emredersen yapacağım’...”

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
87’de

Eved İvri Nasıl Satın Alınır ve Nasıl Serbest Kalır?

Yaprak

14

Bu yaprakta “*sugyat eved ivri*” (İbrani köle konusu) olarak bilinen konuyu öğrenmeye başlıyoruz.

Mişna, bir *eved İvri*’yi satın almakta kullanılabilecek iki *kinyan* (iyeliğe alma) türünü açıklamaktadır.

a. Köleyi satın almak isteyen kişi ona para verir ve bu şekilde, parayı alan kişi, kendisine parayı veren adamın kölesi olacak şekilde onun emrine girer.

b. Köle olmak isteyen kişi kendisini satın almak isteyen kişiye “İşte ben, senin kölenim” yazılı bir belge verir ve bu şekilde kölesi olarak onun emrine girer.

Bir *eved İvri* nasıl serbest kalır?

Köle olarak satılan bir Yahudi altı yıllık çalışmanın ardından otomatik olarak serbest kalır. Bunun da ötesinde, eğer bu altı yıllık sürenin içine bir *Yovel* yılı rastlarsa, altı yıl henüz sona ermemiş olmasına rağmen o zaman da serbest kalır.

Bir *eved İvri*’nin serbest kalması için bir başka olasılık daha vardır: efendisine para vererek! Köle – veya onu özgürlüğüne kavuşturmak isteyen başka biri – efendisinin ona her kölelik yılı için kaç para ödemiş olduğunu hesaplar ve kalan süreye göre para verir. Örneğin köle altı bin dolar karşılığında satın alındıysa ve altı yılın dolmasına iki yıl kaldıysa, efendisine iki bin dolar verir – ve serbest kalır!

“Şibuda DeRabi Natan”

Yaprak

15

Bu yazımızda Talmud’un birçok *masehetinde* karşımıza çıkan önemli bir kavramı öğreniyoruz: “*şibuda deRabi Natan*”.

Bu kavramı bir hikâye yardımıyla anlamaya çalışalım.

Yeuda Şemuel’e yüz *şekel* borç vermişti. Aralarında, tahsilat tarihinin Roş Hodeş Elul olmasında mutabık kalmışlardı. Roş Hodeş Elul geldi, ama Şemuel borcunu ödemedi! Yeuda neler olduğunu açıklığa kavuşturma amacıyla nazik bir dille ona başvurdu ve Şemuel’in iflas ettiğini öğrendi. Şemuel’in elinde hiç para yoktu.

Çok üzücü.

Aradan bir süre geçtikten sonra, Yeuda, Gamliel adında bir adamın, bir keresinde Şemuel’den yüz *şekel* borç almış olduğunu öğrendi.

Rabi Natan böyle bir durum için şöyle der: Yeuda, Gamliel’e giderek, Şemuel’in kendisine olan yüz *şekel* borcunu ondan tahsil edebilir! Gamliel, Yeuda’ya “Kusura bakmayın ama ben sizi tanımıyorum!” diyemez. Yeuda, kendi verdiği borcunun şahitlerini veya belgelerini göstererek, Gamliel’e “Ben Şemuel’e yüz *şekel* borç vermiştim ve Şemuel de size yüz *şekel* borç vermiş. Bu yüzden, söz konusu yüz *şekeli*, Şemuel’e geri vermek yerine bana vereceksiniz!” diyebilir. İşte buna “*şibuda deRabi Natan*” (Rabi Natan’ın haczi) adı verilir.

Kim Kimdir?

Zoar Hahamlarından Bir Tanna

Rabi Yose ben Halafta, Rabi Yeuda ben Pazi ve Rabi Yitshak; Rabi Şimon bar Yohay’ın oğlu Rabi Elazar’ın düğün ziyafetine katılmışlardı. Bu son derece görkemli ziyafette hep birlikte, Rabi Şimon bar Yohay’ın Tora’nın sırları hakkındaki öğretilerine onlar da ortak olmuşlardı.

Kutsal *Zoar* kitabında anlatıldığına göre bir keresinde Hahamlar Rabi Zera ve Rabi Aba, Rabi Yeuda ben Pazi’nin huzuruna gelmişler ve birlikte, Rabi Yeuda ben Pazi’nin tarlalarını işleten, ama aynı zamanda ürünün bir

kısmını da çalan ortakçı hakkında ne yapmak gerektiğini tartışmışlardı. Rabi Yeuda ben Pazi “Güneş, hırsızlık yapan kişinin üzerine de ışırdı” dedi. Başka bir deyişle “Ortakçı her ne kadar bana zarar veriyorsa da, ben yine de ona iyilik etmeye devam edeceğim!” demekteydi. Diğer Hahamlar ise Rabi Yeuda ben Pazi’ye bu ortakçıdan ayrılmasını tavsiye ettiler. Ardından “Biz hocamızın huzuruna [=sizin huzurunuz], Tora’nın, on iki kabile ve *tsadiklerin* ruhları hakkındaki sırlarını dinlemeye geldik” dediler.

**Rabi
Yeuda
ben Pazi
A-Kadum**

Mitsvat Aanaka

Yaprak

16

Yaprak 14'te, bir *eved İvri*'nin, satıldıktan itibaren kölelik süresi olan altı yıl dolmadan önce de serbest kalabilme olasılıklarından bazılarını öğrenmiştik.

Benzer şekilde bir *eved nirtsa* da vaktinden önce serbest kalabilir: efendisi vefat ettiği zaman! (*Eved nirtsa* konusunu yaprak 21'de öğreneceğiz.)

Bu yaprakta, bir *eved İvri*'yi ilgilendiren başka bir kuralı öğreniyoruz. Bu kurala “*aanaka*” (bahşetme; karşılıksız verme) adı verilir.

Bir *eved İvri*, efendisinin yanından serbest kaldığı gün, efendisi ona, kendisine ait bir şeyi (örneğin boğa, kuzu veya meyveler gibi) armağan olarak vermelidir.

Bu *mitsvan*ın sebepleri hakkında *Sefer A-Hinuh* şöyle yazar: “Kutsal ve Mübarek Tanrı, üstün, değerli ve arzu edilen nitelikler edinmemizi ister. Bizim görkemimiz ve güzelliğimiz, bizim için çalışmış olan bir kişiye merhamet etmemiz ve ona kendimize ait bir şeyi, şefkatin bir gereği olarak vermemizdir.” Başka bir deyişle, Kutsal ve Mübarek Tanrı karakter niteliklerimizi geliştirmek için çalışmamızı istediğinden, bize bir köleye, sırf bize hizmet etmiş olmasından dolayı – bunun için para almış olmasına rağmen – bir armağan vererek, “*aanaka*” *mitsvası*nı yerine getirmemizi emretmiştir.

Bir Köle Hasta Olduğu Günleri Tamamlamalı mıdır?

Yaprak

17

Günlerden bir gün, Ribi Eliezer, fakir bir Yahudi'nin paraya ihtiyaç duyduğunu ve kendisini bir *eved İvri* olarak satışa çıkardığını duymuş, onu satın almıştı. İyi yürekli bir adamdı Ribi Eliezer. Köleye “Evimde benimle birlikte yaşa. Seni çok ağır çalıştırmayacağım. Her şey yoluna girecek” dedi.

Aradan birkaç gün geçti ve kölenin boğazı ağrımaya başladı. Ribi Eliezer doktor çağırdı ve doktor “Kölenin on gün istirahat etmesi gerekiyor” diye talimat verdi. Köle on gün dinlendi ve şevkle çalışmaya geri dönerek Ribi Eliezer'i memnun etti. Ama aradan bir ay geçtikten sonra bu kez de ayağı ağrımaya başladı. Ribi Eliezer tekrar doktor çağırdı ve doktor “Sekiz gün boyunca, kölenin, ayağını kaldırması yasak” dedi.

Bu şekilde yıllar geçti. Ne yazık ki Ribi Eliezer, satın almış olduğu bu kölenin hastalığa yatkın olduğunu gördü. Çeşitli aralıklarla farklı farklı hastalıklar nedeniyle dinlenmesi gerekiyordu.

Ribi Eliezer köleye “Ben seni altı yıl için satın almıştım. Ama hesaplayacak olursak, ancak dört yıl çalıştın. Çünkü toplamda iki yıl hastaydın!” dedi. Acaba Ribi Eliezer haklı mı? Bu yaprakta *Gemara* Hahamlarımızın bu konuda pasuklardan öğrendikleri kuralı açıklamaktadır: Hastalığı nedeniyle çeşitli zamanlarda çalışmamış olan bir *eved İvri*'nin bu eksik süreyi tamamlama yükümlülüğü, sadece üç yıl veya daha fazla süreyle hasta olmuş bir köle için geçerlidir.

Gelecek Dünya'da İyi Bir Komşu (devam)

“... Oğluma olayların gelişimini anlattım ve Tora'nın kendisine bu kızla evlenmeyi yasakladığını izah ettim. *Tsadik* oğlum sözlerimi kabul etti.

“Gelini ve önceki kocasını öyle bırakmadım. Oğlumun görkemli giysilerini alıp, fakir damada giydirdim. Ve o noktadan

itibaren, oğlum ve gelin için hazırlanmış olan her şey, gelinle fakir damada aktarıldı. Gelinle damat *hupan*ın altında durdular, görkemli bir düğünle neşelendiler ve büyük bir çaba ve yüksek tutarda parayla hazırlanmış olan tüm çeyizi de aldılar...”

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
89'da

Çalınan Altın Saat

Yaprak

18

Mutlaka biliyorsunuzdur; bazı durumlarda *bet din* bir Yahudi'yi *eved İvri* olarak satabilir. Kimi? Bir şey çalmış ve bunu geri ödeyemeyen bir hırsız *bet din* köle olarak satar ve çalınan malın bedeli, efendisinin bu alım için ödeyeceği parayla malın sahibine ödenir.

Bir keresinde bir hırsız, Binyamin'in evine girmiş ve değerli, altın bir saat çalmıştı. Binyamin bu hırsızlıktan dolayı çok üzgündü. Ama iki şahit ortaya çıkıp, hırsız onun evinden saati çalarken gördüklerine dair ifade verince çok sevindi. Şahitler *bet dine* geldiler ve *bet din* de hırsız yargılayarak kararını verdi: "Binyamin'e iki bin dolar ödemekle yükümlüsün!"

"Neden iki bin?" diye itiraz etti hırsız. "Saatin değeri sadece bin dolar!"

"Çok doğru" diye cevap verdiler yargıçlar. "Ama anlaşılan, bir hırsızın, çaldığı malın iki katını (İbranice: *kefel*) ödemekle yükümlü olduğunu unuttun..."

Sonuçta hırsızın elinde sadece bin dolar para olduğu ortaya çıktı. Binyamin, hırsızın, kendisine *kefel* ödeyebilmesi için köle olarak satılmasını istiyordu. Ancak *bet din* Binyamin'e bu yaprakta yazılı olan önemli bir *alahayı* öğretti: Bir hırsız sadece çaldığı malın esas bedelini de ödeyemeyecek durumdaysa köle olarak satılır. Ama *kefel* adı verilen ikinci katı ödeyemiyorsa, satılmaz.

Yüzüksüz Kiduşin Yapmak İsteyen Adam

Yaprak

19

Reuven iyiliksever bir insandı ve ihtiyaç sahibi insanlara borç para verirdi. Bir keresinde annesi ona "Reuven!" dedi. "Rahel adında bir kadın, ona bin *şekel* borç verip veremeyeceğini sordu." "Memnuniyetle" dedi Reuven ve Rahel'e vermesi için annesine bin *şekel* verdi.

Aradan iki ay geçti ve sinagogun hahamı Reuven'e gelerek "Rahel'le evlenmeye ne dersin?" dedi. Reuven biraz düşündü ve bu öneriyi kabul etti. Düğünden birkaç gün önce haham, Reuven'e gülümseyerek "Yüzüğü nereden satın aldın?" diye sordu. Reuven, hahama "Sayın Rav," diye cevap verdi. "Sanırım benim bir yüzük almama gerek yok. Çünkü geçmişte Rahel'e bin *şekel* tutarında bir borç vermiştim. Ona 'Borcu tahsil etmekten vazgeçeceğim ve bu bin *şekel* ile seni kendime eş olarak alacağım' diyeceğim. İyi fikir, öyle değil mi?"

Haham gülümseyerek "Fikir güzel" dedi, "ama *Gemara*'da, bir kadının borç para karşılığında eş olarak alınamayacağı söyleniyor. Neden? Çünkü borç olarak verilen para zaten kadının elinde bulunuyor. Bu durumda, *kiduşin* işlemi sırasında ona hiçbir şey verilmiş olmayacağından işlem geçersiz olacaktır..."

Kim Kimdir?

Erets-Yisrael'deki Dördüncü Nesil Amoraim

Rabi Zera, Erets-Yisrael'e çıktığı zaman onun ağzından *mişnaların* açıklamalarını ve bazı orijinal öğretileri dinlemiştir.

Yisrael'in Hahamları *alaha* kararları konusunda ona güvenirlerdi. Bir keresinde Rabi Zerika ile Rabi Yanay ben Rabi Ami, Rabi Şimon ben Pazi'nin oğlu Rabi Yeuda'ya konuk olmuşlardı. Sofrada, akciğerle soluk borusunun, yürek ve karaciğerin birlikte pişirildiği bir yemek vardı ve bunların tuzlanıp kandan arındırılması konusunda onun gerekenleri yaptığına güvenmişlerdi.

Rabi Yeuda, Talmud Bavli'de aktarılan çok sayıda *alahaya* imza atmıştır. Bunların arasında *korbanların Mizbeah* üzerinde yakılmasına dair *alahalar* da vardır. Ayrıca dilsiz birinin,

ilgili *berahayı* söyleyememesine rağmen, ürünlerinden *teruma* paylarını ayırmasında hiçbir sakınca olmadığına hükmetmiştir.

Rabi Şimon ben Pazi'nin oğlu Rabi Yeuda, bazı durumlarda, Yahudilere zarar vermemeleri için, kötü insanları onurlandırmak gerektiği görüşündeydi.

"*Yuhasin*" (soyağaçları) kitabında "Pazi" isminin kaynağı konusunda iki görüşe yer verilmektedir. Birine göre Pazi, annenin adıdır ve *Mişna*'nın derleyicisi Rabi Yeuda A-Nasi'nin yeğeni Rabi Hiya A-Gadol'un kızı olan Pazi'yi belirtir. Diğerine göreyse Pazi, babanın adıdır. Nitekim Talmud Yerusalmi'de, Rabi Pazi adında bir *Amora* olduğunu görüyoruz.

Rabi Şimon
ben Pazi'nin
oğlu
Rabi Yeuda

Köle Satın Alan, Efendi Satın Almış Olur!

Yaprak

20

Bu yapraktaki *Gemara*'da, Tora'nın bir *eved İvri* ile ilgili olarak vermiş olduğu bir *alaha* talimatını öğreniyoruz.

Kendisine bir *eved İvri* satın alan bir efendi, bu *eved İvri*'ye nasıl davranmakla yükümlü olduğunu belirleyen çeşitli *alahalar*ın varlığından haberdar olmalıdır.

Bu *alahaları* Hahamlarımız “*çünkü [yanındaki eved İvri] seninle birlikte mutludur*” (Devarim 15:16) sözlerinden öğrenmişlerdir. Başka bir deyişle, kölenin durumu, tıpkı efendi gibi iyi olmalıdır. Örneğin efendinin evinde sadece tek bir yastık varsa, kendisi bu yastığı kullanıp da kölesini yastıksız uyumaya terk edemez. Saygıdeğer efendi bu yastığı kölesine vermelidir! Neden? Çünkü efendi yastıkla ve köle yastıksız uyursa, “*seninle birlikte [=seninle aynı şartlarda] mutludur*” pasuğu yerine gelmeyecektir; zira kölenin durumu efendisinininki kadar iyi değildir.

Benzer şekilde, efendinin kaliteli ekmek yiyip, kölesine basit bir ekmek vermesi yasaktır. Hatta efendinin yılanmış, kaliteli şarap içip, kölesine daha az makbul olan yeni şarap içirmesi bile yasaktır. Kölesine de kaliteli şaraptan içirmelidir.

Bu *alaha* hakkında Hahamlarımız “Köle satın alan, kendisine efendi satın almış olur” demişlerdir. Kendisine bir *eved İvri* satın alan kişi, aslına bakılırsa kendisine bir efendi satın almıştır... çünkü köleye de efendi gibi davranması gerekmektedir...

Koen'in Kulağı

Yaprak

21

Bu yaprakta “*eved nirtsa*” hakkında çeşitli *alahaları* öğreniyoruz.

Kulağı Türkçe'de “biz” adı verilen sivri uçlu bir aletle delinmiş bir *eved İvri*'ye “*eved nirtsa*” adı verilir. Biz yardımıyla, kulağı bir yandan diğer yana kadar delinip geçilir. Tabii ki bir köle buna zorlanmaz. Ama eğer bir *eved İvri*, altı yıllık çalışma süresini tamamlamışsa ve buna rağmen efendisinin yanında köle olarak kalmaya devam etmek istiyorsa, o zaman *bet dine* getirilir ve kulağı delinir. Eğer bunu istemiyorsa, köle olarak kalmayıp evine gitmekte serbesttir.

Gemara bu *eved İvri* bir Koen ise, kulağının yine de delinip delinmeyeceği konusunda bir görüş ayrılığına yer vermektedir. Neden delinmesin? Şu sebeple: Bir Koen'in Bet-Amikdaş'ta görev yapabilmesi için İbranice “*mum*” adı verilen bedensel kusurları olmaması gerekir. Ama kulağı delindiği takdirde kusurlu hale gelecek ve Bet-Amikdaş'ta görev yapamayacaktır. Bunda ne mi vardır? Tora bir *eved İvri* için “*aillesine geri dönecek*” (Vayika 25:41) demektedir. Başka bir deyişle, kölelik süresi sona erdiği zaman, köle olarak satılmadan önceki statüsüne aynen geri dönecektir. Buna karşılık, eğer bir bedensel kusuru olursa, artık Bet-Amikdaş'ta görev yapamayacağı için aynı statüye dönmesi mümkün olmayacaktır.

Gelecek Dünya'da İyi Bir Komşu (devam)

“... Dügünden sonra bu çift, tam anlamıyla kendi çocuklarını gibi soframa dâhil oldular. Tüm ihtiyaçlarını ben karşıladım. Sonunda tüm sıkıntılarını unuttular.

“Bir süre sonra çift kendi şehrine dönmek istedi. Onları bol miktarda armağanla donattım ve ihtiyaç duyacakları her şeyi sağladım. Buradan ayrılmalarından sonra bile, her zaman hatırlarını sormaya devam

ederim ve onların kalbimde özel bir yeri vardır...” Kasap sözlerini böyle, büyük bir tevazu içinde tamamladı.

Tsadik adam, gelecek dünyadaki komşusu bu kasap olacak diye artık hiç de üzülmüyordu. “Beni böyle bir komşuya nail eden *A-Şem* Mübarektir!” diye haykırdı muazzam bir sevinçle (Rav Nisim Gaon'un “*Sefer Amaasiyot*” Kitabı).

Hahamlarımızdan
MAASELER

SON

Çarıklarımı Hamama Taşı

Yaprak 22 Şimdiye kadar *masehet*teki konular, *eved İvri* hakkındaki *alahaları* ele almıştı. Bu yaprakta *masehet*, *eved Kenaani* ile ilgili bir konunun üzerine eğilmeye başlamaktadır.

Eved İvri'nin aksine, bir *eved Kenaani* hiçbir zaman kendiliğinden serbest kalmaz.

Bir kişi bir *eved Kenaani* satın aldığı zaman, onu bir *mikveye* daldırır ve *berit mila* yapar. [Bu sebeple, bir yabancı bunların yapılmasına rıza göstermiyorsa *eved Kenaani* olarak alınamaz.] Bunun ardından köle, *mitsvalardan* sorumlu hale gelir. Ama bu sorumluluk tüm *mitsvaları* kapsıyor değildir. Bir *eved Kenaani*'nin *mitsva* yükümlülüğü, Yahudi bir kadının sorumlu olduğu *mitsvalarla* sınırlıdır. Ama bu köle henüz Yahudi değildir! Yahudi bir kadınla evlenemez. Sadece eğer efendisi onu azat ederse, hemen o anda tam bir Yahudi haline gelir.

Bir *eved Kenaani* nasıl satın alınır?

Bu yaprakta, bir *eved Kenaani*'nin "*hazaka*" (bir şey üzerinde sahiplik ifade eden bir hareket) yoluyla da iyeliğe alınabileceğini öğreniyoruz. Eğer efendi ona, normalde kölelere yaptırılan bir iş yaptırırsa, bu şekilde onu iyeliğine almış olur. Örneğin, eğer bir Yahudi, bir yabancıyla, onu kendi kölesi olarak satın alma konusunda anlaşırsa, ona "çarıklarımı hamama götür" veya benzeri bir şey söylediği zaman, o yabancı, adamın kölesi haline gelir; çünkü bu da kölelere özgü bir iştir.

Neredeyse Serbest Kalan *Eved Kenaani*

Yaprak 23 *Gemara*, Yeuda Andoa adında bir Yahudi'den bahsetmektedir. Kendisi bir *ger tsedek*ti (Yahudiliği sonradan kabul etmiş biriydi) ve hiç mirasçısı yoktu. Başka bir deyişle, hiç çocuğu olmamıştı. Çocuğu olmayan bir *ger tsedek*in, mirasını alacak kimsesi yoktur, çünkü Yahudiliği kabul ettiği anda, önceki tüm ailesi ile olan aile bağı kanuni açıdan kopmuş olur.

Kim Kimdir?

Erets-Yisrael'deki Birinci Nesil Amora'im

Babası Rabi Hiya ve kardeşiyle birlikte Erets-Yisrael'e çıkmış, hep birlikte, oradaki halkın unutmış olduğu bazı *alahaları* onlara öğretme suretiyle Tora'nın temellerini sağlamlaştırmışlardır.

Hizkiya adında, kendisi de Yisrael'in büyüklerinden olan bir ikiz kardeşi vardı.

Rabi Hiya'nın oğulları "*Amorae deMaarava*" (batının [=Babil'e göre batıda kalan Erets-Yisrael'in] *Amoraları*) olarak adlandırılırlar.

Yeuda ben Rabi Hiya, Rabi Yana'nın damadıydı. Tüm hafta boyunca sürekli Tora öğrenir ve sadece *erev Şabat*'ta evine dönerdi. *Bet midraştan* eve doğru yürürken

önünde bir ateş sütunu görülürdü.

Kayınpederi Rabi Yanay'ın sağlığında vefat etmiştir. Rabi'nin (Rabi Yeuda A-Nasi) sofrasının devamlı konuklarındandı. Koenlik giysileri hakkında Rabi Yohanan'dan farklı bir görüşe sahipti. Bir keresinde Peygamber Eliyau, Rabi'ye, Rabi Hiya ve oğullarının, dürüstlükleri ve duaları ile, Tanrı katında Avraam, Yitshak ve Yaakov gibi muteber olduklarını açıklamıştır.

Sözlerinden biri şöyledir: Rabi Yeuda ben Rabi Hiya şöyle der: *Teşuva*, ağır kararın yarısını iptal eder. Ve dua, ağır kararın tümünü iptal eder.

Yeuda ben
Rabi Hiya

Ve işte, bir gün Yeuda Andoa hastalandı ve yatağa düştü. *Amora* Mar Zutra bunu duyunca, *bikur holim* (hasta ziyareti) *mitsvasını* yerine getirmek üzere onu ziyarete geldi. Ziyaret sırasında Mar Zutra, onun ölmek üzere olduğunu fark etti. Hemen onun Kenaani kölesine “Ayakkabılarımı ayaklarımdan çıkar ve evime götür!” dedi.

Bunu neden yapmıştı? Çünkü can çekişmekte olan *ger tsedek* kısa bir süre sonra bu dünyadan ayrılacaktı. Ve o anda, *eved Kenaani* de serbest kalacaktı. Artık bir efendisi olmadığı için özgürlüğüne kavuşacaktı. Ne de olsa önceki efendisi ölünce, onu miras olarak alacak kimse yoktu. Bu nedenle Mar Zutra, kölenin, can çekişme zamanından ölümün gerçekleştiği anın sonrasına kadar kendisi için çalışmasını sağlamış ve bu şekilde o *eved Kenaani*’nin yeni sahibi haline gelmiştir.

Dişçideki *Eved Kenaani*

Yaprak

24

“Annenle baban sana Refael ismini boşuna vermemişler” derlerdi arkadaşları ona keyifle. Refael tanınmış bir diş doktoruydu (İbranice doktor = *rofe*) ve bu nedenle **Refael** ismi ona fazlasıyla uygundu.

Bundan uzun yıllar önceydi. Yağmurlu bir gecede Refael evin alt katından belli belirsiz inleme sesleri duydu. Elinde bastonuyla aşağı indi ve Kenaani kölesinin, sızlanma ve inleme sesleri arasında yanağını ovduğunu gördü. Refael’in, Kenaani kölesinin dişlerinden birinde büyük bir çürük olduğunu tespit etmesi için onun ağzına birkaç saniye bakması yeterli olmuştu.

Refael hemen muayenehanesine koştu, kölesine tedavi sandalyesine oturmasını söyledi ve dişi tedavi etmeye başladı. Ama Refael bir anda eliyle biraz fazla bastırınca kölesinin dişi hop diye yerinden çıktı! Refael üzülmüştü; kölesinden defalarca özür diledi ve kölesi tedavi sandalyesinden kalktığı anda Refael sırtını dikleştirdi, kölesine elini dostça uzatarak “*Mazal tov! Yahudi oluyorsun!*” dedi.

Köle şaşırılmıştı. “Efendim neyi kastediyor?” diye sordu. Ve Refael açıkladı: “Kutsal Tora’ımızda, bir kişinin, kendisine ait bir *eved Kenaani*’nin dişini düşürmesi halinde kölenin otomatik olarak serbest kalacağı yazılı. Ben senin dişini düşürdüm ve bu nedenle artık özgürsün. Ve özgür olduğunda da tam bir Yahudi statüsünde olacaksın!”

Yüzüm Görünmeyecek

Rabi Yeoşua o dönemde hüküm süren Roma imparatoruna yakındı. Onunla sohbet ederdi ve imparator da Rabi Yeoşua’nın üstün bilgeliğinden büyük keyif alırdı. Bir keresinde imparatorun aklına garip bir fikir geldi. Her ne olursa olsun, Yahudilerin Kralını, yani

Kutsal ve Mübarek Tanrı’yı görmek istiyordu. Bu isteğiyle Rabi Yeoşua’yı sürekli rahatsız etmeye başladı ve Rabi Yeoşua da, ne kadar saygın biri olursa olsun, etten kemikten bir kralın, kralların Kralını görmeye nail olmasının mümkün olmadığını ona defalarca izah etti.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
93’te

Bir Hayvan, Kimildatılmadan Nasıl İyeliğe Alınır?

Yaprak 25 Daha önce de çeşitli vesilelerle öğrenmiş olduğumuz gibi, mallar üzerindeki iyelik, alanla satan arasında bir *kinyan* (iyeliğe alma) hareketi gerçekleştirilmeden el değiştirmez. Şimdiye kadar farklı *kinyan* türleri görmüştük. Örneğin *kinyan agbaa* (malı kaldırarak yapılan *kinyan*) durumunda, bir malı iyeliğine almak isteyen kişi, onu yerinden kaldırır ve bu şekilde iyeliğine alır. Diğer bir *kinyan* türü de *kinyan meşiha* (malı çekerek yapılan *kinyan*) olarak bilinir. Bir malı iyeliğine almak isteyen kişi, onu kendisine doğru çeker ve böylece mal onun olur.

Şimdi başka bir *kinyan* türünü öğreneceğiz: *kinyan mesira* (teslim ederek yapılan *kinyan*). Bu yaprakta bahsi geçen bu *kinyan* türünde, iyeliğe alınmak istenen mal yerinden hiç oynatılmaz!

Kinyan mesira sadece hayvanlar için kullanılır. Kendisine ait bir hayvanı satmak isteyen kişi, hayvana bağlı olan yuları veya hayvanın üzerine yerleştirilmiş olan semeri tutar ve onu alıcının eline teslim eder. Hayvanı yönlendirmekte kullanılan yuların veya hayvana binmek için kullanılan semerin teslim edilmesiyle yapılan bu hareket, iyeliği satıcıdan alıcıya aktaran *kinyan*dır.

Yine de, *Gemara*'da bu *kinyan*ın hiçbir şekilde işe yaramadığı yönünde bir görüş olduğunu belirtmekte önem vardır. Ayrıca, işe yaradığı görüşündekiler arasında da, bu *kinyan* türünün sadece büyükbaş hayvanlar (sığır) için mi yoksa küçükbaş hayvanlar (davar) için de mi işe yaradığı konusunda bir tartışma söz konusudur.

Arsa Alımı

Yaprak 26 Reuven'in büyük ve güzel bir arsası vardı. Günlerden bir gün Reuven bu arsayı satmaya karar verdi ve kısa bir süre sonra uygun bir alıcı buldu. Reuven ve alıcı, alım işleminin çeşitli ayrıntılarını karara bağlamak üzere oturdular ve sıcak bir şekilde el sıkışıp anlaşmanın artık kesinleştiğine karar verdikleri zaman, alıcı "Şimdi, arsayı iyeliğime geçirmemin vakti geldi" dedi.

"Arsayı iyeliğine geçirme vaktinin gelmiş olmasıyla neyi kastediyorsun?" diye fısıldadı karısı. Alıcı ona sakince açıkladı: "Arsayı bize satacağı konusunda satıcıyla **anlaştığımız** doğru. Ama henüz bir *kinyan* hareketi yapmadık."

Toprak nasıl iyeliğe alınır? Bunun için birkaç olasılık vardır. Para ödeyerek olabilir; buna *kinyan kesef* denir. Veya satıcının, toprağı alıcıya sattığının yazılı olduğu bir senet düzenleyip onu alıcıya vermesiyle olabilir; buna da *kinyan şetar* adı verilir. Üçüncü bir olasılık da "*hazaka*"dır (iyelik belirten davranış). Alıcı toprağı kullanır, ondan yararlanır ve bu şekilde onu iyeliğine almış olur.

Bu yaprakta, toprak satışının yalnızca senet yoluyla yapılmasının âdet olduğu yerlerde, toprak alımının *kinyan kesef*le yapılamayacağını öğreniyoruz.

Kim Kimdir?

Nesli Bilinmeyen Tanna

Tora'da bazı sözcükler, geleneksel bilgilere dayanılarak, yazıldıklarından farklı şekilde okunur. Talmud'da, *alahan*ın böyle sözcüklerin yazılışına göre mi, yoksa okunuşuna göre mi öğrenildiği konusunda bir görüş ayrılığı vardır. Rabi Yeuda ben Roets'in ismi, bu konuda aynı görüşü taşıyan Rabi [Yeuda A-Nasi], Bet Şamay, Rabi Akiva ve Rabi Şimon'la birlikte sayılmaktadır.

Öğrencileri Rabi Yeuda ben Roets'e bu konudaki görüşünü sordukları zaman onlara dolaylı bir cevap vermişti. Öğrencileri *bet midraştan* çıktıktan sonra Rabi Yeuda ben Roets çıkıp peşlerine düştü ve onları bulduğu zaman açıkladı: "Benim cevabıma ihtiyacınız yok. *Alaha* kararı vermek için her zaman okunuş geleneğine bakmak gerekir."

Rabi Yeuda
ben Roets

Bay Alon Taşınıyor

Yaprak
27

Yaprak 25'te *kinyan mesira* konusunu görmüştük. Şimdi de “*kinyan agav*” adı verilen başka bir *kinyan* türünü öğreneceğiz. Hatırlanacağı üzere *kinyan mesirada* bir malı yerinden kımıldatmaksızın iyeliğe almak söz konusuydu. *Kinyan agavla*, bir malı, onun üzerinde doğrudan hiçbir *kinyan* hareketi yapmadan iyeliğe almak mümkündür!

Gelin *kinyan agav*ın ne olduğunu, ilginç bir hikaye yardımıyla öğrenelim.

Bay Alon, Raanana şehrinde oturmaktaydı. Günlerden bir gün, Katsrin kentine taşınmaya karar verdi. Bu nedenle, dairesini satın alacak bir alıcı bulması için bir emlak aracısına başvurdu. Çalışkan emlakçı iki gün içinde bir alıcı buldu ve Bay Alon, dairesini, önceki yaprakta öğrendiğimiz üzere yasal olarak bir senet yoluyla satmaya hazırlandı.

Kinyan işleminden hemen önce Bay Alon, alıcıya “Bakın lütfen!” dedi. “Arkadaşımın deposunda büyük bir salon masam, iki koltuğum, şık bir kütüphanem ve dört mutfak sandalyem var. Onlara ihtiyacım yok. Bu yüzden, onları kendinize alabilirsiniz.” Mutlu alıcı daha da mutlu olmuştu. İyi kalpli Bay Alon’a tüm kalbiyle teşekkür etti.

Peki, alıcı bu mobilyaları nasıl iyeliğine alacaktır? Cevap: *Kinyan agav*! Bu terimin anlamı, “bu arada; bu vesileyle” şeklindedir. Gayrimenkul, yani toprak ya da ev satın alan bir kişi, satıcının ona satmak istediği malları da – bu mallar dünyanın neresinde olursa olsun – başka bir *kinyan* hareketi yapmaksızın, “bu satış vesilesiyle” gayrimenkulle birlikte iyeliğine alabilir.

İnsan Onuruna Dikkat Etmek

Yaprak
28

Terbiyeli tüm çocuklar, herkesin diğer tüm insanlara saygılı ve onurlu bir şekilde davranması gerektiğini ve tabii ki herhangi bir kişiyi aşağılamanın, gücendirmenin ve kırmanın yasak olduğunu bilirler.

Bu yapraktaki *Gemara*’da bunun ne kadar ciddi olduğunu öğreniyoruz. O kadar ki, bazı durumlarda birini gücendiren kişi çok ağır bir şekilde cezalandırılır. *Gemara* şöyle demektedir: Arkadaşını “*eved Kenaani*” diye çağıran kişinin cezası nedir? *Bet din* bu kişiyi cezalandırır ve ona *niduy* (dışlama) cezası verir! Çünkü bir kişiyi bu kadar ağır bir şekilde aşağılarsa, başkalarının da onu aşağılamasını hak etmiş olur ve bu yüzden *niduy* cezasına çarptırılır.

Niduy nedir? *Bet din*, bu kişinin “*menude*”, yani “dışlanmış” olduğu yönünde ilanda bulunur. Bu ilan yapıldığı andan itibaren, söz konusu kişinin dört *ama* yakınında oturmak yasaktır. Bu kişi *minyana* (dua için bir araya gelen on yetişkin erkek) dâhil edilmez, *Birkat Amazon* öncesinde *zimuna* (bkz. I. Kitap, sayfa 38) katılmaz ve bunun gibi başka *alahalar* da vardır.

Şahsen bu kişi de, sanki matemdeymiş gibi davranmalıdır. Örneğin saç tıraşı olması ve giysilerini yıkaması yasaktır.

Yüzüm Görünmeyecek (devam)

İmparator isteğinden vazgeçmeyince Rabi Yeoşua, bilgeliğiyle bu duruma son verecek bir şey yapmaya karar verdi. “Benimle gelin” dedi imparatora, “ve dileğinizi yerine getirmeyi deneyelim.”

O sıralarda yaz mevsimiydi ve güneş güçlü ışıyla etrafı kavuruyordu. Rabi

Yeoşua imparatoru, gölgesi olmayan açık bir yere getirdi ve impatordan, gözlerini yukarı doğru kaldırıp güneşe dikkatle bakmasını söyledi. Ama tabii ki imparator, Rabi Yeoşua’ya, güneşe bakmasının mümkün olmadığını belirtti.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
95'te

Yedi Başlı Yılan Şeklindeki Şed

Yaprak **29** *Amora* Rav Aha bar Yaakov, Rav Una'nın öğrencilerindendi ve her gün, öğrenmeyi kararlaştırmış olduğu şeyleri öğrenmeye özen gösterir, bunları öğrenmeyi gündüz tamamlayamadığı takdirde, gece vakti tamamlardı (*Eruvin* 65a). Rav Aha bar Yaakov, Pumbedita şehrinin yakınlarındaki Papunya kentinde yaşar ve halk kitlelerine Tora öğretirdi.

Gemara, Rav Aha bar Yaakov'un büyüklüğünü ve *tsadik* kişiliğini anlatmaktadır. Rav Aha bar Yaakov bir keresinde Abaye'nin yanında Tora öğrenmeye gitmişti. Abaye'nin şehrinde, herkesin gece vakti içeri girmeye korktuğu bir *bet midraş* vardı. Korkularının sebebi buraya dadanmış olan çok zararlı ve korku verici bir *şeddi* (zarar verici manevi bir varlık). Rav Aha bar Yaakov'un ne kadar büyük bir *hasid* olduğunu bilen Abaye, onun geceyi bu *bet midraş*ta geçirmesini sağlamaya karar verdi. Şehir halkına Rav Aha bar Yaakov'a evlerini açmamaları talimatını verdi. Böylece Rav Aha bar Yaakov geceyi *bet midraş*ta geçirmek zorunda kaldı. Oraya geldiğinde bu *şedle* karşılaştı. *Şed* ona yedi başlı bir yılan şeklinde görünmüştü! Rav Aha bar Yaakov bu zararlı varlığın ölmesi için Tanrı'ya dua etmeye başladı. Duası sırasında her eğildiğinde *şedin* başlarından biri düştü ve sonunda *şed* öldü.

Dünyanın En İyi İlacı

Yaprak **30** Adamın biri oğluna sertçe vurup onu yaralar. Sonra bir sargı getirerek yaranın üzerine pansuman yapar. Oğluna şöyle der: "Bu sargı yaranın üzerinde durduğu sürece, endişe etmeksizin normal hayatına devam edebilirsin. Canın ne çekerse ye; istersen sıcak, istersen de soğuk suda yıkan. Ama eğer sargıyı çıkarırsan, belli başlı yiyeceklerden ve bazı şeyleri yapmaktan uzak durman gerekecek, çünkü yara iltihaplanacaktır!"

Gemara bu hikâyeyi, kutsal Tora'yı öğrenme *mitsvasının* ne kadar değerli ve önemli olduğunu öğretme amacıyla bir misal olarak aktarmaktadır.

Kutsal ve Mübarek Tanrı, Yisrael halkına şöyle demiştir: "Size bir 'yara' – yani *yetser ara* (kötü eğilim) – verdim. Ama size bunun ilacı olacak pansumanı da sağladım: Tora öğrenimi. Her kim Tora ile meşgul olursa, *yetser aran*ın kendisine üstün gelip günaha sevk edebileceğinden endişelenmesine gerek yoktur. Ama sargıyı çıkarırsa, yani Tora öğrenimiyle meşgul olmazsa, *yetser aran*ın kendisini tökezletebileceğinden endişelenmelidir."

Kim Kimdir?

Erets-Yisrael'deki Dördüncü Nesil Amoraim

Midraş öğretileri konusundaki en büyük uzmanlardandır. Rav Azarya, Rav Yaakov bar Aba, Rabi Prozdak bar Nahşa ve Rav Hananya onun adıyla *midraş* öğretileri aktarmışlardır.

Babası Rabi Simon, Tora konusunda büyük bir uzmandı. *Deraşalarından* birinde Rabi Yeuda, "Bu *deraşayı* babam Rabi Simon'dan değil, onu Rabi Simon'dan duymuş olan başka Hahamlardan duydum" demiştir.

Rabi Yeuda beRabi Simon, *deraşa* nutuklarını misallerle zenginleştirirdi.

Rav Hanina bar Papa, *agada* öğretilerinde (kanuni olmayan öğretiler) ondan farklı bir görüşe sahipti.

Rabi Yeuda, *tsedaka* yapan bir kişinin, bu şekilde, fakir kişiyle Göklerdeki Babası arasında barışı tesis ettiğini öğretmiştir; zira bu sayede fakir kişi, durumu nedeniyle şikâyet etmeyi bırakacaktır.

Tsedaka hakkındaki bir başka *deraşasında*, Melahim II kitabında anlatılan bir olaydan bahseder. Bu olayda Şunem'li bir kadının oğlu ölmüş ve Peygamber Elişa bu oğlun tekrar canlanmasını sağlamıştır. Rabi Yeuda, *deraşasında*, Şunem'li kadının, oğlunun tekrar canlanmasına, kocasıyla birlikte Peygamber Elişa'yı yemeğe davet etmiş olduğu için nail olduğunu öğretmiştir.

**Rabi
Yeuda
beRabi
Simon**

Kibud Av VaEm Mitsvası

Yaprak

31

Bu yapraktaki *Gemara*'da, On Emir'den biri olan *kibud av va-em* (babayı ve anneyi onurlandırma) *mitsvasını* öğreniyoruz.

Aşkelon'da, Dama adında bir yabancı yaşardı. Dama'nın elinde, Koen Gadol'un göğüslüğünde kullanılmaya uygun olan bazı değerli taşlar vardı. Hahamlar ondan bu değerli taşları muazzam bir bedel karşılığında satın almak istiyorlardı. Ancak taşlar kilitli bir yerde duruyordu ve anahtar da, Dama'nın uyumakta olan babası Netina'nın yastığının altındaydı. Bu yüzden Dama, babasını uyandırmak istemedi ve değerli taşları satmadı.

Babasını onurlandırma uğruna bu denli büyük bir maddi kaybı göze aldığı için, Tanrı, Dama'yı ödüllendirdi ve bir yıl sonra sürüsünde tamamen kızıl bir inek doğdu. Bu son derece nadir bir olaydı. Yisrael'in Hahamları, bu kızıl ineği *para aduma* prosedüründe kullanmak üzere satın almaya geldiler. Bu prosedürde, bir ölüye temas ederek veya onunla aynı çatı altında bulunarak *tame* olmuş kişiler, kızıl ineğin külünün karıştırıldığı suyun üzerlerine serpilmesiyle arındırılırdı. Ve bu amaçla kullanılacak kızıl inek çok nadir bulunurdu. Dama Hahamlara şöyle dedi: "Bu kızıl ineğe çok büyük ihtiyacınız olduğunu biliyorum. Bu yüzden sizden muazzam bir bedel talep edebileceğimin de farkındayım. Ama ben sadece, geçen yıl size değerli taşları satmadığım zaman kaybettiğim kadar para talep edeceğim; daha fazlasını değil."

Gemara bu olayı aktardıktan sonra şöyle demektedir: Tora, Yahudi olmayan birini, anne ve babasını onurlandırma *mitsvasıyla* yükümlü kılmamıştır. Ama buna rağmen Tanrı'nın Dama'ya muazzam bir ödül verdiğini görüyoruz. Dolayısıyla bu *mitsvayla* yükümlü kılınmış olan biz Yahudilerin de, onu yerine getirmemiz halinde kat kat fazla ödüllendirileceğimize hiç şüphe yoktur."

Yüzüm Görünmeyecek (devam)

İşte o zaman Rabi Yeoşua, imparatora şöyle dedi: "Güneş, bizim Kralımızın, yani Evrenin Kralının hizmetkârlarından sadece bir tanesi.

"Eğer Kralın bir hizmetkârına bile bakmaya kabil değilseniz, Kralın

Kendisine bakabileceğinizi nasıl düşünürsünüz?!"

Kral isteğinin ne kadar saçma olduğunu anlamıştı. Evrenin Yaraticısına daha da fazla inanmaya başladı (*Hulin* 60a).

Hahamlarımızdan
MAASELER

SON

Yol Ortasında Cenaze Töreni

Yaprak

Bu yazımızda *Gemara*'nın “*kibud av va-em*” *mitsvası* hakkında aktardığı bazı kuralları öğreneceğiz.

32

Babası, Gad'dan kendisi için bir *şelihut* (temsilcilik, elçilik, ulaklık) görevi yapmasını rica etmişti. Gad, babasını onurlandırma *mitsvasını* yerine getirme fırsatını yakaladığı için sevinç içindeydi. Yola çıkmaya hazırlanıyordu ki, pencereden dışarı baktığında, insanların bir cenazeye eşlik etmek üzere toplanmakta olduklarını gördü. Gad durup ne yapması gerektiğini düşündü. Bir yanda babasını onurlandırma (*kibud av*) *mitsvası* vardı. Diğer yandan bir ölüyü uğurlamak da (*lelavot et a-met*) önemli bir *mitsvaydı*. Acaba şu anda hangisini yapmalıydı?

Gemara bu konudaki kuralı şöyle açıklamaktadır: Eğer cenazeyi kaldırma *mitsvası* başka insanlar tarafından yerine getirilebiliyorsa, Gad da *kibud av mitsvasını* yerine getirmeye gidebilir. Ama cenaze için yeterli kadar insan toplanmadıysa, Gad önce cenazenin gereğini yerine getirmelidir ve daha sonra babasının verdiği görevi gerçekleştirir.

Kimin Önünde Ayağa Kalkmak Gerekir?

Yaprak

Bir *talmid hahamın* önünde ayağa kalkmak Tora'nın bir *mitsvasıdır*.

33

Bu *mitsvaya* *Gemara*'nın bu yapığında değinilmektedir.

Bu *mitsva* tüm *talmid hahamlar* için geçerlidir. Bir *talmid haham* kişinin kendi hocası değilse bile onun önünde ayağa kalkmak gerekir. Bu nedenle bir *talmid haham*, oturmakta olan bir kişiden dört *ama* (yaklaşık 2 m.) mesafeye kadar olan bölgenin içine girdiği zaman, bu kişi onu onurlandırmak üzere ayağa kalkmakla yükümlüdür.

Diyelim ki bir öğrenci *yeşivada* öğrenim görüyor. Gün boyunca *haham* sürekli gidip geldiği için onun yanından geçtiğine göre, acaba öğrenci her seferinde ayağa kalkmak zorunda mıdır? *Gemara* bunu her seferinde yapması gerekmediğini, günde iki kez – bir kez sabah bir kez da akşam – yapmasının yeterli olduğunu söylemektedir.

Hocasının huzurunda ayağa kalkmayan kişi, *Gemara* tarafından “*raşa*” (kötü, günahkâr) diye adlandırılmaktadır. *Gemara* bu kişinin cezasının büyük olacağını ve bu ceza dâhilinde, öğrendiklerini de unutacağını söylemektedir.

Kim Kimdir?

Besinci Nesil Tanna'im

Baraytaların derleyicisi olan Rabi Hiya'nın öğrencisidir.

Bir keresinde, *Mişna*'nın derleyicisi Rabenu A-Kadoş ile Rabi Hiya, hasadın ardından tarlaların kenarında yürümekteydi. Bu, Yeoşua bin Nun'un koymuş olduğu ve tarlaların kenar yollarında yürümeye izin veren kanuna uygundu. Uzaktaki bir adam iki *Hahamın* dikkatini çekti. Bu adam kanunun verdiği izne rağmen bu izni kullanmıyor, tarla yollarından yürümek yerine uzun uzadıya çevreden dolaşıyor ve engellerin üzerinden atlıyordu. Rabenu A-Kadoş, kendileri bu izne uygun davranırken, adamın sanki onlardan daha yüksek düzeydeymiş gibi daha ağır bir standarda göre davranmasına içerlemişti.

Ama Rabi Hiya adamı savunarak şöyle dedi:

“Belki de bu adam, öğrencim Rabi Yeuda ben Nakosa'dır. Onun yaptığı her şey *leşem Şamayim*'dir (Göklerin onuruna).” Rabi bunun üzerine yatıştı ve Rabi Yeuda ben Nakosa'yı takdir etti.

Rabi Yeuda ben Nakosa; Rabi Şimon, Rabi Yaakov ve Sumhus'un adıyla *alahalar* aktarmıştır. *Mişna*'nın derleyicisi Rabenu A-Kadoş'un huzurunda da *alahalar* açıklamıştır.

Rabi Yeuda ben Nakosa, Tora ve Yahudi inancının esaslarını inkâr eden kişilere (*minim*) karşı mücadele vermiştir ve *Midraş*'ta onun hakkında şöyle denir: “İyi” – Yeuda ben Nakosa'dır; ve “günahkâr” – *minimdir*.

**Rabi Yeuda
ben Nakosa
(Kanos)**

Kadınlar Neden Tora Öğrenmekle Yükümlü Değildir?

Yaprak

34

Kadınların “*mitsvot ase şeazman geraman*” (zamanın yürürlüğe soktuğu ‘yap’ şeklindeki *mitsvalar*) kategorisindeki *mitsvalardan* muaf olduklarını daha önce birkaç vesileyle görmüştük. Örneğin *suka mitsvası*, Sukot bayramı geldiği zaman yürürlüğe girer. Bu nedenle kadınlar *sukada* oturma *mitsvasından* muaftırlar.

Bu yaprakta, kadınların *talmud Tora* (Tora öğrenimi) *mitsvasından* da muaf olduklarını öğreniyoruz. Mutlaka şaşırmissinizdir; kadınlar bu *mitsvadan* neden muaf olsunlar? *Talmud Tora mitsvası* zamana bağlı bir *mitsva* değil ki! Ne de olsa pasukta “*gündüz ve gece boyunca [Tora’nın] üzerinde kafa yor*” (Yeoşua 1:8) denmektedir. Öyleyse kadınlar Tora öğrenimi *mitsvasından* neden muaftır?

Gerçekten de bu muafiyetin, *mitsvanın* zamana bağlı olup olmamasıyla bir bağlantısı yoktur. Söz konusu muafiyet, Tora’daki pasuklarda yer alan bir ayrıntıdan öğrenilmektedir. Buna göre bir kişi yalnızca, eğer başkaları ona Tora öğretmekle yükümlüyse, kendisi de Tora öğrenmekle yükümlüdür. Ve işte, Tora öğrenimi hakkında özel bir pasuk vardır: “*Velimadtem otam et benehem...*” (Tora’nın sözlerini, **oğullarınıza** öğretin). Hahamlarımız bunu şöyle açıklamışlardır: “**Oğullarınıza** [öğretmekle yükümlüsünüz] – ama **kızlarınıza** değil.” Aynı şekilde “*Veşinantam levaneha*” (onları **oğullarına** sürekli tekrar ederek öğret) diye yazılıdır. “**Oğullarına** – ama **kızlarına** değil”. Buradan, kadınlara Tora öğretmenin bir yükümlülük olmadığı görülmektedir. Dolayısıyla, onlara öğretme yükümlülüğü olmadığından, onların da öğrenme yükümlülükleri yoktur.

Not: Bu kural, sürekli ve derinlemesine öğrenimle ilgilidir. Ama kadınlar da yerine getirmekle yükümlü oldukları *mitsvaların* tüm ayrıntılarını öğrenmelidirler; zira aksi takdirde neyi nasıl yapacaklarını bilemeyeceklerdir.

Favoriler

Yaprak

35

Kutsal Tora’yı aldığımızdan beri, Yahudiler, saçlarının iki köşesindeki favorilerini kesmezler. Bu yazımızda bunun sebebini öğreneceğiz.

Kutsal Tora’mız “*Ve başınızın etrafını çevirmeyin*” (Vayikra 19:27) diye emretmektedir. Bu sözlerle göre, saçları, saç hattı başın etrafını tümüyle aynı düzeyde dolaşacak şekilde tıraş etmek yasaktır. Böyle bir durum olmaması için, favori denilen kısım, en azından kulağın ortasına denk gelen hizanın aşağısında kalacak şekilde uzun bırakılmalıdır. Favorilerini tıraş eden bir Yahudi, Tora’nın bu yasağını ihlal etmiş olur. Başka birini tıraş ederken onun favorilerini bu hizanın üstünde kalacak şekilde kesen bir Yahudi de aynı şekilde ihlalde bulunmuş olur!

Rişonim Dönemi otoriteleri bu *mitsva* hakkında bazı olası sebepler vermişlerdir. Rambam (*Sefer A-Mitsvot, Lo Taase* 43), bunun putperestlere özgü bir uygulama olduğunu ve Tora’nın da bunu bu yüzden yasakladığını yazar. Rabi Avraam İbn Ezra’nın açıklamasına göre (Vayikra 19:27 açıklamaları), Tora, dış görünüm olarak Yahudi olmayanlardan farklı olmamızı ve onlar gibi görünmememizi istemiş ve bu nedenle favorilerimizi tıraş etmememizi emretmiştir.

Krallığın Onuruna

İmparator Antoninus büyük bir filozoftu. Uzun saatler boyunca başını kitaplara gömer ve birçok farklı konuyu öğrenirdi. Düşünceleri çoğunlukla, çok ulvi konular üzerinde olurdu. Antoninus, derin fikir ve düşüncelerini ara sıra, “Rabi” unvanıyla tanınan Rabi Yeuda A-Nasi ile tartışır, ona

danışır ve cevaplarından feyiz alırdı. “Rabi!” diye seslendi Antoninus bir keresinde Rabenu A-Kadoş’a. “Hahamlarınız neden, sabah, öğlen ve akşam olmak üzere günde üç sabit dua tesis ettiler? Neden bir Yahudi, günün, istediği herhangi bir saatinde dua edemesin? Neden sadece üç *tefila*?!”

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
99’da

Mitsvot A-Teluyot BaArets

Yaprak Bu yaprakta “mitsvot a-teluyot ba-arets” (ülkeye [Erets-Yisrael’e] bağlı mitsvalar) konusunu öğrenmeye başlıyoruz.

36

Mitsvot a-teluyot ba-arets, Erets-Yisrael’in toprağına bağlı olan mitsvalardır. Örneğin, *teruma* ve *maaser* paylarını ayırma mitsvası yalnızca Erets-Yisrael’in toprağında yetişen ürünler için geçerlidir. Buna karşılık, ülke dışında tahıl yetiştiren bir kişinin, bundan *teruma* ve *maaser* paylarını ayırması gerekmez. Bulunulan yere bağlı olmayan başka mitsvalar da vardır. Örneğin *Berit Mila* mitsvası, nerede olursak olalım yerine getirmemiz gereken bir mitsvadır.

Mişna, toprakla bağlantılı olup buna rağmen Erets-Yisrael dışında da geçerli olan iki mitsva olduğunu söylemektedir. Bunlar, *orla* ve *kilayim* mitsvalarıdır.

Orla: Bir ağacın dikilmesini takip eden ilk üç yıl boyunca, meyvelerini yemek yasaktır.

Kilayim: İki farklı türde tohumu birlikte ekmek yasaktır.

Tüm Çiftlik Sahiplerine Duyuru

Yaprak Avigdor çiftlik sahibiydi. Ve bir gün... *mazal tov!* Dişi eşeklerinden biri küçük bir sığa doğurdu. Herkes çok heyecanlıydı; bu heyecanın sebebi de, bu sığanın, annesinin *behor* yavrusu olmasıydı.

37

Birkaç dakika sonra Avigdor tüm çiftlik çalışanlarını bir araya topladı ve onlara “Bu yeni doğan sığayı kullanmak ve ondan yararlanmak yasaktır!” diye uyarıda bulundu.

“Neden?” diye sordular çalışanlar ve Avigdor onlara “*peter hamor*” (dişi bir eşeğin ilk yavrusu) mitsvasını açıkladı. Bu mitsvaya göre, annesinin *behor* yavrusu olan bir sığa kutsaldır ve bir kuzu karşılığında bu kutsiyetinden kurtarılması gerekir. Bu yapılan kadar, *behor* sığayı kullanmak yasaktır. Bu yapraktaki *Gemara*, Bene-Yisrael’in Erets-Yisrael’i miras almaya bu mitsvanın liyakati sayesinde nail olduklarını söylemektedir.

Mitsvanın sebebi hakkında *Sefer A-Hinuh*, bu mitsvanın, Kutsal ve Mübarek Tanrı’nın Mısır’da, Mısırlıların *behor*larını öldürüp bizim *behor*larımızı hayatta bırakarak gerçekleştirmiş olduğu büyük mucizeyi hatırlamamızı sağladığını yazar.

Kim Kimdir?

Tannaim ve Amoraim Arasındaki Geçiş Nesli

Küçük bebeklerin *Berit Mila*’sını gerçekleştiren bir *moeldi*. “*Gozer*” (kesen) sözcüğü de *moel* anlamına gelmektedir (Raşi). *Baraytaların* derleyicilerinden Rabi Oşaya bir keresinde, Rabi Yeuda A-Nasi’den duymuş olduğu bir olayın ayrıntılarını Rabi Yeuda A-Gozer’den öğrenmek istemişti. Bu olayda, Şabat günü gerçekleştirilecek bir *Berit Mila* işlemi için, sünnet bıçağını önceden getirmeyi unutmuşlar ve Hahamlar bu bıçağın, normalden farklı bir yöntemle getirilmesine izin vermişlerdi. Rabi Yeuda A-Gozer bu konudaki *alaha* tartışmasının arka planını ve normalde Şabat günü

bir şeyi taşımak (*tiltul*) yasak olmasına rağmen, Hahamların mitsva amacıyla buna hangi koşullarla izin verdiklerini Rabi Oşaya’ya ayrıntılarıyla açıklamıştı.

Rabi Yeuda A-Gozer, Moşe Rabenu’nun çölde yapmış olduğu bakır yılan konusunun ayrıntılarını da öğretmiştir (bkz. Bamidbar 21:4-9).

Raşbats (Rabi Şimon ben Tsemah Duran), kitabı “*Magen Avot*”ta, Rabi Yeuda A-Gozer’i, meslekleriyle anılan Hahamlar arasında sayar. Bu konudaki diğer bazı örnekler arasında Rabi Yohanan A-Sandelar (kunduracı) ve Rabi Yitshak Nafha (demirci) sayılabilir.

**Rabi Yeuda
A-Gozer
(Gozraya)**

İsur Hadaş

Yaprak

38

Kutsal Tora'mız, tarlada yetişen yeni tahıl ürünlerini, Bet-Amikdaş'ta *Minhat A-Omer* ("Omer" adlı *Minha-korbanı*; bkz. VI. Kitap, *Masehet Menahot*) gerçekleştirilmeden önce yemenin yasak olduğunu söylemektedir.

Bu yasağa "*isur hadaş*" (yeni ürün yasağı) adı verilir. Başka bir deyişle **yeni** tahıl ürünlerini yemek, belirli bir zamana kadar yasaktır.

Minhat A-Omer, Pesah bayramının ikinci günü, yani 16 Nisan'da gerçekleştirilirdi ve bu işlem tamamlandıktan hemen sonra, yeni ürünü yemek serbest hale gelirdi. Böylece Yeruslayim'de bulunan herkes, Bet-Amikdaş'ta *Minhat A-Omer*'in işlemlerinin tamamlanıp tamamlanmadığını öğrenip, buna göre artık yeni ürünü yiyip yiyemeyeceklerini anlayabilirdi. Peki, ya daha uzaklarda yaşayan ve *Minhat A-Omer*'in gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğini öğrenme imkânı olmayan Yahudiler ne yapardı? Ne de olsa o zamanlarda telefon yoktu!

Bu kişiler, yeni ürünleri günün ortasından itibaren yemeye başlayabilirlerdi!

Neden? Çünkü *bet dinin* vakit kaybetmeyip bu *korbanı* gün ortasından sonraya kadar geciktirmeyeceklerine güvenilebilirdi. Bu nedenle gün ortası geldiğinde *korbanın* mutlaka yapılmış olduğu varsayılırdı (Rambam, *İlhot Maahalot Asurot* 10:2).

Günümüzde Bet-Amikdaş'ımız olmadığından, yılın yeni ürünlerini yemek, ancak 16 Nisan günü tamamen sona erdikten sonra serbest hale gelir.

Kralın Adıyla Anılan Amora

Yaprak

39

Bu yaprakta, *Amora* Levi'nin, *Amora* Şemuel'i "Aryoh" adıyla çağırdığını öğreniyoruz.

Neden ve niçin?

Talmud'da *Amoralar* Rav ve Şemuel arasında birçok görüş ayrılığına yer verilmektedir. Bu konudaki kurala göre, eğer görüş ayrılığı bir şeyin yasak olup olmadığı konusunda, *alaha* Rav'a değil, Şemuel'e göredir. Ama eğer görüş ayrılığı parasal konulardaysa, bu kez *alaha* Şemuel'e değil, Rav'a göredir.

İşte Şemuel'e "Aryoh" isminin verilmesinin sebebi de buydu. "Aryoh", Leh Leha *peraşasında* bahsi geçen krallardan birinin adıdır. Şemuel'in bu kralın ismiyle çağrılmasının sebebi, parasal kanunlarda, herkesin itaat ettiği bir kral gibi olmasıydı.

Tabii ki aklınıza bir soru gelecektir: Neden özellikle Aryoh'un ismi seçilmiştir? Başka birçok farklı kral vardır! Özellikle bu ismi seçmelerinin sebebi, "**Aryoh**" sözcüğünün içinde, "**ari**" (aslan) sözcüğünün de yer almasıdır ve bilindiği gibi aslan, hayvanların kralı olarak kabul edilir. Böylece söz konusu isim, Şemuel'in, parasal kanunlar açısından, otoritesi herkesçe kabul gören mutlak bir kral gibi olduğuna işaret etmektedir.

Krallığın Onuruna (devam)

"İnsanlar canlarının çektiği her anda dua ettikleri takdirde, duayı ciddiye almamaya başlayabilirlerdi. Hiçbir sınırlama olmaksızın sürekli dua edebilmek, Göksel Krallığın onuruna uygun değildir" diye açıkladı Rabi.

Ama Antoninus, Rabi'nin açıklamasını kabul etmedi. Onun tezine göre, her an dua edebilmekte hiçbir kusur

yoktu. Rabi, sözlerinin doğruluğunu, orijinal bir yolla kanıtlamaya karar verdi.

Şafak sökerken Rabi, Antoninus'un evine çıka geldi. İmparatoru samimiyetle "Merhaba majesteleri!" diye selamladı ve odadan çıktı. Aradan çok geçmemişti ki, Rabi bir kez daha Antoninus'un yanına geldi.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
101'de

Düşünce İçin Ödül

Yaprak

Bu yazımızda Kutsal ve Mübarek Tanrı'nın bize bahsettiği özel bir avantajı öğreneceğiz.

40

Ribi Yosef, annesi vefat eden komşusunun, başka bir şehirde şiva (yedi günlük yas) oturduğunu duymuştu. Ribi Yosef onu teselli etmek ve böylece *nihum avelim* (yastakileri teselli etme) *mitsvasını* yerine getirmek üzere oraya gitmeyi planlıyordu. Ama aniden Ribi Yosef rahatsızlandı; ateşi yükseldi ve doktorun talimatıyla yatakta istirahat etmek zorunda kaldı.

Ribi Yosef komşusunu teselli etmeye gidemediği için çok üzülmüştü. Ama *bikur holim* (hasta ziyareti) *mitsvasını* yerine getirmek üzere kendisini ziyarete gelen sinagogun hahamı, onun yüzünde bir gülümseme oluşturmayı başardı. Nasıl mı? Sinagogun hahamı ona “Gel, yaprak 40’tan kısa bir konuyu birlikte öğrenelim” dedi. “*Gemara* bir pasuk aktarıyor: ‘O zaman, A-Şem’den korkanlar birbirlerine söylediler ve A-Şem işitti ve dinledi ve Huzuru’nda bir hatıra kitabı yazıldı A-Şem’den korkanlar için ve İsmi’ni düşünenler için’ (Malahi 3:16). *Gemara*’ya göre bu pasuktan şunu öğreniyoruz: Bir *mitsvayı* yerine getirmeyi düşünen, ama elinde olmayan bir sebeple sonunda bunu yapamayan bir kişi de, sırf *mitsvayı* yerine getirmek istediği için ödüle layıktır! Aynısı senin için de geçerli Ribi Yosef” diye devam etti haham. “*Nihum avelim mitsvasını* yerine getirmek istedin. Ve bu isteğin nedeniyle sen de ödüle layık olacaksın.”

Güzel Yaşam

Yaprak

Bu yaprakta *Masehet Kiduşin*’deki ilk *perek* sona ermektedir. Bu, kırk yaprağı bulan uzun bir perek.

41

Perek, Bar Kapara’nın sözleriyle son bulmaktadır.

Şöyle demiştir Bar Kapara: Öfkeye meyilli, fevri bir kişi bundan hiçbir fayda elde etmez. Eline geçen tek şey, sıkıntı ve ıstırap, çünkü bu, insanı hasta eden bir özelliktir. Buna karşılık, sakın ve rahat davranan, başkalarını düşünen ve umursayan munis bir insan, güzel ve rahat bir yaşam sürmesinin yanında, insanlara iyilikler yaptığı için Gelecek Dünya’da da ödüle hak kazanacaktır.

Bar Kapara ayrıca şöyle demiştir: İnsan hiçbir şey öğrenmeyen arkadaşlardan uzak durmalıdır. Çünkü hiçbir şey öğrenmeyen insanın kafası, bilgi açısından boş olduğu için, saçmalık ve şaklabanlıklarla doludur.

MASEHET KİDUŞİN
PEREK 2:
AİŞ MEKADEŞ

Şeluho Şel Adam Kemoto

Yaprak

42

Hayim, çalışkan ve akıllı bir çocuktur. Günlerden bir gün Hayim ayak bileğini burktu ve evde kalmak zorunda kaldı. Babasına “Baba! Benimle biraz yaprak 42’yi öğrenmeye ne dersin?” dedi. Babası memnuniyetle kabul etti ve “*şeluho şel adam kemoto*” (insanın temsilcisi, kendisi gibidir; bkz. III. Kitap, sayfa 221) olarak bilinen *alahayı* öğrendiler. Başka bir deyişle: Bir *şaliah* (temsilci, elçi, ulak), kendisini gönderen kişi adına bir eylemde bulunduğu zaman, bu, sanki söz konusu eylemi gönderen kişi yapmış gibi kabul edilir. Örneğin Reuven, Şimon’a “Benim *şaliahım* ol. Şu yüzüğü al ve filanca kadını bana eş olarak al” diyebilir. Şimon o kadına gider, yüzüğü ona verip, “*are at mekudešet liRuven*” (işte sen, Reuven için özel ve ayrı kılınıyorsun) diyebilir.

Aniden Hayim alnını kırıştırdı ve sordu: “Peki, ya Reuven Şimon’u bir günah işlemeye gönderirse ne olur?”

Babası bu sorudan dolayı çok keyiflenmişti. “*Gemara* bundan da bahsediyor” dedi. “Şöyle diyor *Gemara*: *En şaliah lidvar avera!* (günah konusunda *şaliah* yoktur!)” Başka bir deyişle böyle bir durumda Şimon, günahı Reuven adına değil, kendi adına işlemiş olur. Neden? Çünkü “Bir yanda hocanın sözleri, diğer yanda öğrencinin sözleri varken kimin sözü dinlenir?” – tabii ki hocanın. Dolayısıyla Şimon, kendisine bu günahı işlemesini söyleyen Reuven’i değil, günahı işlememesini söyleyen *A-Şem*’i dinlemek zorundadır ve eğer bunu yapmak yerine günahı işlerse, bu günah kendisine aittir.

David Parayı Geri Verdi mi?

Yaprak

43

Günlerden bir gün, David, Gerşon’un evine geldi ve ondan iki yüz *şekel* borç istedi.

Gerşon apartmanın merdivenlerinden yukarı çıktı, orada iki komşusuyla karşılaştı ve David’in önünde onlara “David’in benden iki yüz *şekel* borç aldığına dair şahidimsiniz” dedi. Böylece Gerşon bu parayı David’e borç olarak verdi ve dostça ayrıldılar.

Aradan bir süre geçti ve Gerşon David’e gelerek “Günaydın! Borcunu geri ödersen memnun olurum” dedi. Ama David’in cevabı Gerşon’u çok şaşırttı: “Gerşon! Hatırlamıyor musun? Birkaç gün önce seninle bakkalda karşılaştık ve borcumu sana ödedim!” Gereşon şakağını kaşdı, olayı hatırlamaya çalıştı, ama hatırına hiçbir şey gelmedi.

Böyle bir durumda ne yapılır? Tabii ki, kutsal Tora’ya göre böyle bir durumda ne yapılması gerektiğini öğrenmek üzere hahama gidilir. Onlar da öyle yaptılar ve haham şöyle dedi: “*Alahaya* göre, şahitlerin huzurunda borç almış bir kişi de, borcunu şahitlerin olmadığı bir ortamda geri ödediğini öne sürebilir. Ama yükümlü olmamak için, *bet dine* gelerek, borcunu geri ödediğine dair yemin etmesi gerekir.”

Krallığın Onuruna (devam)

“Selam sana ey imparator!” dedi ve yoluna gitti. Kısa bir süre sonra Rabenu A-Kadoş üçüncü kez gelerek imparatoru selamladı. Bu noktada Antoninus artık öfkelenmişti. “Bu kadar sıklıkla gelip giderek imparatorluk mevkiine saygısızlık etmenin sebebi nedir?!” dedi.

“Ağzınızdan çıkanları kulaklarınız duysun!” diye cevap verdi Rabi. “Siz ki etten kandan bir kralsınız; saat başı hatırlınızı soran bir adamın size saygısızlık ettiğini düşünüyorsunuz. Kralların Kralı’na karşı bu şekilde davranmanın uygun olmadığı da haydi haydi anlaşılır olmalı!” (*Tanhuma, Mikets 9*).

Hahamlarımızdan
MAASELER

SON

Güzel Bir Uyku Çeken Köle

44

Yaprak Bir erkek, eşini boşayacağı zaman onun eline bir *get* (boşanma belgesi) vermelidir; zira Tora bu konuda “[belgeyi] **eline** vermelidir” demiştir. Buna rağmen eğer kadın kendisine ait bir avluda duruyor ve ona göz kulak oluyorsa, *get* bu avluya bırakıldığı takdirde de sanki doğrudan kadının eline verilmiş gibi kabul edilir.

Adamın biri, karısına *get* vermek üzere yola çıkmıştı. Karısına ait bir köleyi yolun kenarında karısının yanında otururken gördü. Adam “Şimdi bu *geti*, karıma ait avluya bırakmama ne gerek var? Kölenin eline bırakayım!” diye düşündü ve öyle yaptı.

Bu durumda acaba kadın boşanmış oluyor muydu? Konu *bet dinin* önüne getirildiği zaman, *bet din* gerekli araştırmayı yaptı: Acaba o sırada köle halatlarla bağlanmış halde uyumakta mıydı?

Adam “Ne fark eder?” diye sordu. Yargıçlar açıkladılar:

Eğer köle bağlıysa, gerçekten de kadının avlusu gibi sayılır ve eline bırakılan *get*, sanki kadının avlusuna bırakılmış gibi, geçerlidir. Ama köle serbestse, hareket edebildiği için normal bir avluya benzemez; zira avlu kımıldamaz ve yürümez.

Kim Kimdir?

Üçüncü Nesil Tanna'im

Aseret Aruge Malhut'tan (Romalılar tarafından katledilen on büyük Haham) biridir.

Midraş Teilim'de şöyle denmektedir: Gelecekte Kutsal ve Mübarek Tanrı, Rabi Yeuda A-Nahtom'un kanının hesabını onlardan soracaktır. Pasukta söylendiği gibi, “Çünkü kanların hesabını soran [Tanrı] onları hatırlayacaktır” (Teilim 9:13).

Rabi Yeuda A-Nahtom, Erets-Yisrael sınırı üstündeki Kesari kentinin hangi kısımlarının Erets-Yisrael'in dışı sayıldığını öğretmiştir.

Bir keresinde *bet midraşta*, yazılı belgelere dair *alahalar* konusunda bir tartışma çıkmıştı. Rabi Yeuda A-Nahtom,

bet midraşta tartışılan konunun aynısı hakkında, kız yeğeni gelirken verilmiş olan *alaha* kararını aktararak meselenin karara bağlanmasını sağlamıştır.

Tora öğrenimindeki partnerleri arasında Rabi Yose ben Yasin de vardır.

Bir keresinde *bet midraşta* “*kiduş a-hodeş*” (yeni ayın kutsanması) *alahaları* ile ilgili bir tartışma sırasında, birisi Rabi Akiva'nın, yeni ayın doğuşunu görmüş olan şahitleri *bet dine* gitmekten alıkoyduğu için *niduy* (dışlanma) cezasına çarptırıldığını söyledi. Ama Rabi Yeuda A-Nahtom “*Has veşalom!*” dedi. “Rabi Akiva *niduy* cezasına çarptırılmadı! Bu ceza, ‘Gader’ kasabasının başkanına verilmişti.”

Rabi Yeuda
A-Nahtom

Babam Gelene Kadar

Yaprak

45

Günümüzde uygulanmasa da, Tora bir babaya, on iki buçuk yaşından küçük olan kızını evlendirme hakkı vermiştir. Kız on iki buçuk yaşını doldurduktan sonra babanın böyle bir hakkı kalmaz.

Bu yaprakta şöyle bir durum ele alınmaktadır:

Küçük bir kız, babasının fikrini almadan, bir erkekle evlilik prosedürünü gerçekleştirdiyse durumu nedir? Ne dersiniz? Acaba bu evlilik geçerli midir? Bu yaşında onu sadece babası evlendirebileceğine göre, cevabımız elbette “hayır” olacaktır! Ve gerçekten, *Gemara* da bu evliliğin geçerli olmadığını söylemektedir.

Ama bir görüşe göre bu evliliğin geçerlik kazanmasının bir yolu vardır.

Nasıl?

Eğer baba daha önceden bu evliliğe mutabık olmuşsa, ama evlilik işlemi sırasında orada değil idiyse, böyle bir durumda baba daha sonra gelip, “Pekâlâ, bu evliliği kabul ediyorum” dediği takdirde o zaman evlilik geçerlilik kazanır.

Para Kime Ait?

Yaprak

46

Gemara bu yaprakta şöyle bir durumu ele almaktadır:

Diyelim ki bir kişi kendi kız kardeşine para verdi ve ona “*are at mekudešet li bekese fze*” dedi.

Aslında bu gülünç bir durum, çünkü iki kardeşin birbiriyle evlenemeyeceğini herkes bilir. Yani evlilik prosedürü elbette geçersizdir. Ama soru şudur: Kız kardeşin aldığı paranın durumu nedir? Acaba onu kardeşine geri vermeli midir, yoksa artık para kendisine mi aittir?

Bu yaprakta, *Amora* Şemuel’in görüşüne göre paranın artık kız kardeşe ait olduğunu öğreniyoruz. Evet! Peki, neden? Çünkü hiç şüphesiz, erkek kardeşi de ona bu parayı verirken aralarında bir evlilik bağının kurulmuş olmayacağını bilmekteydi. Bu yüzden, parayı kız kardeşine verdiği zaman, ona bunu tam bir armağan olarak verdiği kabul edilir.

Aslan Kükreyince Kim Korkmaz?

Rabi Yeoşua’nın, dostluk kurmuş olduğu imparatorla olan çok sayıda sohbetlerinden birinde, imparator ona meydan okudu: “Sizin Tanrı’nızın aslana benzetildiğini biliyoruz. Nitekim pasukta ‘*Aslan kükreyince kim korkmaz? Tanrı konuşunca...*’ diye yazıyor. Öyleyse söyle bana, aslan gibi olmakta ne gibi

bir meziyet var? Bir aslanı öldürebilecek yeterince gözü pek insan yok mu ki?”

Bu soru Rabi Yeoşua’da herhangi bir paniğe yol açmadı. İmparatora burada sıradan bir aslandan bahsedilmediğini açıkladı. “Büyük ormanlarda ‘*be ilay*’ adı verilen belirli bir aslan cinsi vardır...”

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
105’te

Badem, Ceviz ve Hurma

Yaprak 47 Artık öğrendiğimiz gibi, bir kadını eş olarak almanın yollarından biri, kendisine para veya parasal değeri olan bir şey vermektir. Ama eğer para yerine verilen şeyin değeri bir *perutadan* azsa, bu işe yaramayacaktır.

Bir zamanlar, evlenmek üzere olan fakir, yoksul bir adam yaşırdı. Tüm gayretlerine rağmen, müstakbel eşine bir yüzük satın alacak parayı bir türlü toparlayamamıştı. Tanrı korkusuna ve hoş karakter niteliklerine sahip bir kız olan gelin, bunun kendisi için çok da önemli olmadığını söyledi. Damat ne mi yaptı? Evinde, Roş Aşana'dan kalmış yarım bir hurma, Pesah'tan kalmış yarım bir ceviz ve bir de yarım badem vardı. Bu üçünü güzel bir pakete sardı ve ikisi *hupanın* altında dururken, geline paketi vererek ona "*Are at mekudešet li badevarim alalu*" (Bu şeylerle benim için özel ve ayrı kılınıyorsun) dedi.

Paketin içindekileri gören şahitler "Belki de evlilik yürürlüğe girmemiştir! Çünkü yarım hurma bir *perutadan* daha az değere sahip. Aynı şekilde yarım badem de bir *peruta* etmiyor ve tek başına yarım cevizin de bir *peruta* kadar değeri yok!" dediler.

Ama orada bulunan haham onları sakinleştirerek "Verilen şeylerin her birini bir *peruta* değerinde olması şart değil; hepsi birlikte bir *peruta* ediyorsa, o zaman bu yeterlidir" dedi.

Ezilen Kadeh

Yaprak 48 Bu yazımızda bir gümüş parçası hakkında ilginç bir olayı öğreneceğiz.

Nehemya'nın evinde büyük bir gümüş parçası vardı. Pesah bayramı yaklaşırken Nehemya bu gümüş parçasını, bayram onuruna çok özel bir kadeh üretmesi için gümüş ustasına verdi. Nehemya bu kadehi Peygamber Eliyau'nun kadehi olarak kullanmak istiyordu. Ne kadar da güzel!

Sadık kuyumcu bu gümüş parçası üzerinde saatler boyunca çalıştı ve eşsiz güzellikte bir kadeh üretmeyi başardı. Dükkânına girenler, kadehe vakfetmiş olduğu bu meşakkatli çalışma karşısında hayranlıklarını gizleyemiyorlardı.

Kim Kimdir?

Babil'deki Altıncı Nesil Amoraim

Rav İdi bar Avin bir Koen'in kızıyla evlenmiş ve kendi deyimiyle, bu şekilde Aaron A-Koen'in soyuna bağlanmış olması sayesinde, Yisrael içinde Tora öğretme ve karar verme yetkisiyle donatılan iki oğula nail olmuştu. Bu oğullarından biri de Rav Yeoşua'ydı.

Rav Yeoşua, Talmud'daki *agada* öğretileri ve aralarında *eruv* *alahaların* (bkz. I. Kitap, *Masehet Eruvin*) da bulunduğu çok sayıda *alaha* konusunda orijinal bakış açıları öğretmiştir.

Rav Kaana hastalandığı zaman, durumunu görmesi için Rav Yeoşua'yı göndermişlerdi. Rav Yeoşua, Rav Kaana'nın

vefat ettiğini görünce, açıkça kötü haber vermek istememiş ve Rav Kaana'nın vefatını sadece zekice bazı imalar yoluyla bildirmiştir.

Rav Yeoşua bir keresinde Rav Aşe'ye misafir olmuş ve Rav Aşe ona makbul bir buzağı ikram etmişti. Ama Rav Yeoşua o gün, görmüş olduğu bir rüya nedeniyle oruç tuttuğu için bu ikramı geri çevirdi. Çünkü *Amora* Rav'ın öğrettiği üzere, rüya nedeniyle tutulan orucun, rüyanın tabirinde olumlu bir etkiye sahip olabilmesi için, özellikle rüyanın görüldüğü gün tutulması gerekmektedir ve Rav Yeoşua da bu öğretiye uygun davranmıştır.

Rav İdi'nin
Oğlu
Rav Yeoşua

Çarşamba sabahı Nehemya gümüş ustasını aradı ve kadehi almaya geleceğini bildirdi. Ama o gün çok üzücü bir şey oldu! Zavallı gümüş ustası dikkatsizlik sonucunda, çok ağır bir makineyi tam da kadehin üzerine yerleştirdi. Durumu fark ettiğinde artık çok geçti... Kadeh, dümdüz bir tepsi gibi, tanınmayacak şekilde ezilmişti... “Suç bende! Suç bende!” dedi gümüşçü büyük bir üzüntüyle. “Sebep olduğum zararı Nehemya’ya ödeyeceğim.”

Gemara, gümüşçünün gerçekten de Nehemya’ya ödeme yapmak zorunda olup olmadığını tartışmaktadır. Çünkü sonuçta Nehemya ona bir gümüş kitlesi getirmiş ve henüz kadehi teslim almamış olduğundan, belki de kuyumcunun ona “bana vermiş olduğun gümüş kitlesini geri alabilirsin...” demesi yeterli olacaktır.

Teşuvanın Gücü Büyüktür

Yaprak

49

Bu yaprakta öğretilen bir *alahadan*, *teşuvanın* ne kadar büyük bir güce sahip olduğunu öğreniyoruz.

Tora ve *mitsvaları* yerine getirme ayrıcalığını yaşamayan bir Yahudi vardı. Dua etmiyordu, *Keriat Şema* söylemiyordu; hatta Tanrı bizi esirgesin, bazı günahları bile işliyordu.

Evleneceği gün geldi ve bu adam *hupanın* altındayken geline “*Are at mekudešet li al menat şeani tsadik*” (*tsadik* biri olduğum şartıyla benim için özel ve ayrı kılınıyorsun) dedi. Orada olan herkes evliliğin geçerlilik kazanmadığından ve gelinin hâlâ adamın karısı sayılmadığından emindi. Zira herkes adamın bir *tsadik* olmadığını biliyordu!

Ama *alahaya* göre, bu evliliğin yürürlüğe girmiş, gelinin de adamın eşi haline gelmiş olması ihtimali vardır!

Neden?

Gemara bunu şöyle açıklamaktadır: Bu adam, *hupanın* altında durduğu ve bu sözleri söylediği sırada belki de aklından, artık hayatına çeki düzen verip tam bir *teşuva* yapma yönünde düşünceler geçirmekteydi. Eğer böyle bir düşüncesi var idiyse, o zaman gerçekten de adam o anda *tsadik* sayılacak ve dile getirdiği şart yerine gelmiş olacaktır!

Evet; insan tek bir anda bile, artık değişeceğine ve doğru yolda yürüyeceğine karar verebilir ve *tsadik* olarak kabul edilebilir!

“Devarim ŞeBaLev – Enam Devarim”

Yaprak

50

Bu yaprakta, Tanrı’nın yardımıyla *yeşivada* öğrenime başladığınızda birçok kez karşılaşacağınız bir *alahayı* öğreniyoruz: “*Devarim şebalev, enam devarim*”; yani “kalpte kalan sözler, söz sayılmaz” (bkz. III. Kitap, sayfa 194).

Yohanan, Erets-Yisrael dışında bir yerde yaşamaktaydı ve ihtiyarlık dönemi yaklaşınca, Erets-Yisrael’e yerleşmeye karar verdi. Aradan birkaç gün geçtikten sonra Yohanan yerel gazeteye bir ilan vererek dairesini satışa çıkardı. Bir alıcı geldi, daireyi kontrol etti ve onu uygun buldu. Fiyat üzerinde biraz pazarlık yaptıktan sonra, her iki tarafı da tatmin edecek bir satış anlaşması yapıldı.

Aslan Kükreyince Kim Korkmaz? (devam)

“...Bu aslanın sadece sesi bile tüm canlıların titremesi için yeterli olur ve kimse onunla başa çıkamaz. İşte, Kutsal ve Mübarek Tanrı’nın benzetildiği aslan budur.”

İmparator Rabi Yeoşua’ya bu aslanı görmek istediğini söyledi. “Bu hayvanı göremezsiniz; karşısında duramazsınız!”

dedi Rabi Yeoşua. Ama imparator vazgeçmedi.

Rabi Yeoşua imparatorun ısrarlarına dayanamayınca, Gökleri onurlandırma uğruna, imparatorun karşısına bu aslanı getirebilmek için kalbinin derinliklerinden Kutsal ve Mübarek Tanrı’ya dua etti.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
107’de

Aradan birkaç gün geçti ve aniden Yohanan, ailevi sebeplerden dolayı şehrinde kalması gerektiğini ve Erets-Yisrael'e taşınamayacağını anladı. Alıcıya başvurdu ve ona "Çok üzgünüm, ama dairemde kalmam gerekiyor. Satış işlemi geçerlilik kazanmadı, çünkü ben dairemi yalnızca Erets-Yisrael'e taşınmam şartıyla satmaya niyetlenmişim. Ama sonuçta burada kalıyorum" dedi.

Acaba Yohanan haklı mı?

Gemara'nın bu soruya verdiği cevap olumsuzdur! Çünkü "*devarim şebalev, enam devarim*". Yohanan'ın kalbinde düşündüklerinin satış işlemi üzerinde bir etkisi yoktur. Eğer isteseydi, satışın Erets-Yisrael'e taşınması şartına bağlı olacağını alıcıya doğrudan kendi ağzıyla söylerdi.

Kırk Ekmek

Yaprak

Bu yazımızda *Toda-korbanı*ndan bahsedeceğiz.

51

Toda, yani "şükran" *korbanı*, Kutsal ve Mübarek Tanrı'ya olan şükran duygularını ifade etme amacıyla gerçekleştirilir. Örneğin deniz seyahatine çıkmış ve istediği yere selametle varmış bir kişi, denizde boğulmadığı için *A-Şem*'e teşekkür eder. Veya düşmanlar tarafından esir alınmış ve sonunda hapisten kurtulmuş bir kişi de *Toda-korbanı* getirir. Yine, hayati tehlike arz eden bir hastalıktan kurtulmuş bir kişi de bu *korbanı* getirerek şükranını ifade eder.

*Toda-korbanı*nın sahibi, *korban*a ait eti yer. Bu et, *korban* işlemlerinin gerçekleştirildiği gün ve onu takip eden gece boyunca yenebilir.

Toda-korbanı getiren bir kişi, onun yanında özel bir de ilave getirir: **kırk *Toda* ekmeği** (İbranice: *lahme Toda*). Bunlar dört farklı türden oluşan kırk parça hamur işidir. Bu hamur işleri *korbanı* gerçekleştirilmesinden önce pişirilir ve sadece *Toda-korbanı*nın işlemleri tamamlandıktan sonra kutsiyet kazanır.

Eğer bir kişi *Toda-korbanı* getirmiş ve bu kırk hamur işini pişirip kutsiyete adamayı ancak bundan sonra hatırlamışsa, hamur işleri kutsiyet kazanmaz, çünkü bunların kutsal hale gelebilmesi için, *korbanı* kesildiği andan önce pişirilmiş olması gerekir.

Kim Kimdir?

İkinci Nesil Tannaim

Bir Levi'ydi ve Bet-Amikdaş'ta kapıların açılmasından ve kilitlenmesinden sorumluydu.

Rabi Yeoşua ben Hananya, Rabi Yohanan ben Gudgeda'ya Bet-Amikdaş'ın kapılarını kapatıp kitlemesine yardım etmek istediğinde Rabi Yohanan ben Gudgeda ona "Senin Levi olarak görevin ilahiler söylemek. Bir Levi'nin görevini değiştirmesi yasaktır" diyerek bunu reddetmişti.

Rabi Yohanan ben Gudgeda, kutsal niteliğe sahip olmayan yiyecekleri bile hayatı boyunca kutsiyetin gerektirdiği manevi saflık içinde yemeye özen göstermiştir.

Mişna'da *Masehet Eduyot*'ta bazı

alahalar konusundaki tanıklıkları yer almaktadır.

Alaha konusunda, arkadaşı Rabi Elazar Safra ile birlikte tanıklık etmiştir.

Rabi Yeoşua onun bilgeliğinden bahsederken, arkadaşı Rabi Elazar Hisma ile birlikte, denizde kaç damla olduğunu hesaplayabildiklerini, onların bu bilgeliklerine rağmen, yiyecek ekmekleri ve giyecek giysileri olmadığını söylemişti! O dönemde *Nasi* (*Sanedrin* başkanı) olan Raban Gamliel bunu duyunca Rabi Yohanan ben Gudgeda'yı *yeşivan*ın başına geçirmek istemiş ve onlara "Size mevki veriyor değilim; kölelik veriyorum size!" demiştir.

**Rabi
Yohanan
ben
Gudgeda**

Üzüm Bağı

Yaprak

52

Bu yazımızda ilginç bir *alaha* öğreneceğiz.

Bir hikâyeyle başlayalım. Bir bağ sahibinin acilen bir yolculuğa çıkması gerekiyordu. Komşusu Ribi Yeoşua'ya giderek "Lütfen bağıma kadar gidip, benim adıma üzümlerden *teruma* ve *maaser* paylarını ayırır" diye ricada bulundu. Ribi Yeoşua bağa gitti ve orada büyük sandıklardan oluşan bir yığın gördü. Sandıkların içinde, asmalardan toplanmış üzüm salkımları vardı. Ribi Yeoşua *teruma* ve *maaser* paylarını ayırdı ve bağ sahibine böyle bir iyilik yapabildiği için büyük bir sevinç duydu.

Aradan bir süre geçti ve bağ sahibi geri döndü. Ribi Yeoşua'ya gelerek "Neden *teruma* ve *maaser* paylarını en güzel üzümlerden ayırmadın?" dedi. "Çok yazık! Ben *mitsvayı* en iyi şekilde yerine getirmek ve Koenlerle Levilere en kaliteli üzümleri vermek istiyordum!" Böyle bir durumda Ribi Yeoşua'nın yapmış olduğu ayırma işlemi iptal olur, çünkü bağ sahibi, onun yaptığı şekildeki bir ayırma işlemini kastetmediğini söylemektedir.

"Torat Koanim" Kitabını Kim Yazdı?

Yaprak

53

Kutsal kitaplarımız arasında, *Tannalar* tarafından öğretilmiş çok sayıda *Barayta*'nın yazılı olduğu kitaplar da vardır. Bilindiği gibi, Rabi Yeuda A-Nasi *Mişna* kitabını oluştururken *Tannaların* dönemine kadar olan tüm sözlü öğretileri derlemiş ve özlü bir şekilde *Mişna*'ya dâhil etmişti. Bazı öğretileri ise çeşitli sebeplerden dolayı *Mişna*'nın dışında bırakmıştı. Bu öğretilere "*barayta*" adı verilir ve bu *baraytalar* çeşitli kitaplarda toplanmıştır. Söz konusu kitaplardan biri de *Torat Koanim*'dir ve ikinci bir ismi daha vardır: *Sifra*. *Torat Koanim* kitabında, Tora'nın Vayikra kitabındaki pasuklarına dair *deraşaları* içeren *baraytalar* vardır. Kitaba *Torat Koanim* (Koenlerin Kanunu) adı verilmesinin sebebi de budur, çünkü Vayikra kitabının çoğunluğu, *korban* ibadetini ele alır ve bu, Koenlerin görevidir.

Bu yapraktaki *Gemara*'da, *Torat Koanim* kitabında yer alan ve kimin söylediği belirtilmeyen tüm *deraşa*, *alaha* ve öğretileri Rabi Yeuda'nın söylediği öğretilmektedir.

Rabi Yeuda kimdir?

Talmud'da, "Rabi Yeuda'dan bahsedilen her yerde, kastedilen Haham, Rabi Yeuda bar İlay'dır. Hem Rabi Yeuda hem de babası İlay, birer *Tanna*'ydı.

Rabi Yeuda bar İlay, Uşa'da yaşardı. O dönemde Romalılar, Hahamların kendi öğrencilerini birer Haham olarak yetkilendirmesini yasaklamışlardı. Rabi Yeuda bar İlay, bu yasağa itaat etmeyip öğrencilerini yetkilendirdiği için Romalılar tarafından katledilen Rabi Yeuda ben Baba tarafından yetkilendirilmiştir.

Aslan Kükreyince Kim Korkmaz? (devam)

Rabi Yeoşua'nın duası cevap buldu ve dört yüz *parsa* gibi muazzam bir uzaklıkta olan aslan bulunduğu yerden yola çıktı. Yola çıkmadan önce o noktadan müthiş bir kükreme salıverdi ve bu korkunç sesle Roma surları oldukları yere yıkıldı!

İmparator dehşete kapılmıştı. Aslan

biraz daha yaklaştı ve üç yüz *parsa* mesafeye eriştiği zaman bir kez daha kükredi. Tüyler ürpertici kükreme nedeniyle bazı insanların dişleri döküldü ve imparatorun kendisi de o kadar sarsıldı ki, tahtından yere düştü!

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
III'de

Masehet Eduyot

Yaprak

54

Bu yaprakta *Masehet Eduyot* hakkında ilginç bir bilgi verilmektedir.

Masehet Eduyot, *Mişna*'daki *masehet*lerden biridir ve *Gemara* bunun tüm *masehet*ler içinde en seçkini olduğunu söylemektedir.

Neden?

Çünkü diğer *masehet*lerde, *Tannaların* adıyla aktarılan ve sonuçta *alaha* olarak belirlenmemiş olan birçok öğreti ve görüş yer almaktadır. Buna karşılık *Masehet Eduyot*'ta aktarılan sözlerin büyük çoğunluğu *alaha* olarak kabul edilmiştir. Bunun sebebi, söz konusu öğretilerin *alaha* olduğuna, güvenilir şahsiyetlerin tanıklık etmiş olmasıdır. İşte, söz konusu *alahalar*, bu özellikleri nedeniyle, insanların onları daha kolay hatırla tutabilmeleri amacıyla tek bir *masehette* toplanmıştır (*Tosafot Yom Tov*). Bu *masehete* "*Eduyot*" (tanıklıklar) adının verilmesinin sebebi de budur, zira *masehette* yazılı olan *alahaların* doğruluğuna, güvenilir kişiler tanıklık etmiştir.

Bazı kaynaklar (*Tiferet Yisrael*) "*Eduyot*" sözcüğünü "*idit*" (en makbul) sözcüğüyle bağlantılı olarak açıklar. Bu da *Masehet Eduyot*'un, tüm *masehet*lerin en seçkini olarak nitelendirilmesiyle bağlantılıdır.

Hayvan Kime Ait?

Yaprak

55

Bet-Amikdaş'ın var olduğu dönemde bir Yahudi, Yeruslayim çevresinde gezmeye çıkmıştı. Birden, yol kenarında otlamakta olan bir çiftlik hayvanı gördü. Ona yaklaştı ve hayvanda hiçbir bedensel kusur bulunmadığını ve *korban* olarak getirilmeye uygun olduğunu gördü. "Belki sahibi yakınlardadır" diye bir o yana bir bu yana baktı, ama kimseyi görmedi. Daha sonra bu kayıp hayvanı yanına katarak şehre getirdi ve bir hayvan bulduğunu ilan etti; ama kimse hayvanı istemek için ona gelmedi.

Adamın ne yapması gerekiyordu?

Kayıp hayvanı bulan kendisi olduğu ve hayvanın üzerinde tanımlayıcı herhangi bir işaret görmediği için onun kendisine ait olması gerektiğinden emindi. Ama *Gemara*, adamın bu hayvanı kendisine almasının yasak olduğunu söylemektedir.

Neden? Çünkü bu hayvanın Yeruslayim'den çıkıp gelmiş olabileceği düşünülmelidir. Peki, bunda ne var? Şöyle ki, Bet-Amikdaş döneminde Yeruslayim'deki hayvanların çoğunluğu *korban* olarak adanmış hayvanlardı. Bu nedenle, bulunan hayvanın da *korban* olarak adanmış ve bir şekilde kaçmış olabileceği düşünülür. *Gemara* böyle bir durumda nasıl davranmak gerektiğini anlatmaktadır.

Kim Kimdir?

İkinci Nesil Tanna'im

Evlatları

Rabi Yohanan ben Gudgeda'nın oğulları sağır olmalarına rağmen, tüm Yeruslayim sakinleri, yiyeceklerin ve kapların manevi saflıkları konusunda onlara güvenirdi ve manevi saflık konusunda sağır kişilere güvenilebileceği kuralı onlarla ilgili bu olaydan öğrenilmiştir.

Gemara, *Masehet Hagiga*'da, Rabi Yohanan ben Gudgeda'nın kızının oğullarının da dilsiz olduklarını ve *Mişna*'nın derleyicisi olan Rabenu A-Kadoş ne zaman ders verse, *bet midraşa*ta oturup dinlediklerini

anlatmaktadır. Dersi dinledikleri sırada, söylenenleri anladıklarını belirtircesine başlarını sallamakta ve dinleyip anlayan insanlar gibi dudaklarını oynatmaktaydılar. Onların Tora'ya olan sevgilerini gören Rabi, onlara acıyarak onlar için dua etti ve iyileştirdi. Ağızları açıldığı zaman, onların tüm Tora'yı, tüm Talmud'u ve Hahamların pasuklar hakkındaki tüm *deraşalarını* (*Vayikra* kitabı üzerine *Sifra* ve *Bamidbar* ve *Devarim* kitapları üzerine *Sifre*) biliyor oldukları ortaya çıktı!

**Rabi
Yohanan
ben
Gudgeda**

Orla Yağıyla Kiduşin Yapmak İsteyen Adam

Yaprak

56

Bu yazımızda, bir kadını kendisine eş olarak almak için *orla* meyvelerini kullanan bir adamdan bahsedeceğiz.

Herkesin bildiği gibi, bir meyve ağacının dikilmesini takip eden üç yıl boyunca ağacın meyvelerine “*orla*” adı verilir ve bu meyveleri yemek yasaktır. Ama Tora, *orla* meyvelerini sadece yemeyi değil, onlardan herhangi bir şekilde faydalanmayı da yasaklamıştır. Örneğin, *orla* meyvelerinin kabuklarından boya elde edip kullanmak, *orla* sınıfındaki zeytinlerden elde edilen yağla kandil yakmak da yasaktır.

Bu nedenle *Mişna*, eğer bir kişi, bir kadını kendisine eş olarak alma amacıyla ona *orla* sınıfında olan zeytinyağı verirse, evliliğin yürürlüğe girmediğini söylemektedir. Çünkü bu yağı kullanmak mümkün olmadığından hiçbir değeri yoktur ve bu yüzden, kadın *peruta* değerinde bir şey almamıştır.

Kuş Nasıl Gönderilmeli?

Yaprak

57

Metsoranın ne olduğunu biliyoruz. Cildinde *tsaraat* şüphesi uyandıran bir leke çıkan kişi, lekeyi göstermek üzere bir Koen’e gitmelidir. Eğer Koen bu lekenin *tsaraat* olduğuna kanaat getirirse, adamı “*tame*” ilan eder. Bu kişiye “*metsora*” adı verilir ve yedi gün boyunca kampın, yani şehir surlarının dışına çıkıp orada kalması, bu sürenin sonunda da lekeyi tekrar Koen’e göstermesi gerekir.

Eğer leke artık *tame* değilse, *metsora*, tamamen arınmak üzere Tora’da tarif edilen bir prosedürden geçmelidir. Arınma sürecinin ilk aşamasında, *metsora*, iki canlı kuş alır. Bu kuşlardan biri, kaynak suyu üzerinde kesilir; ikincisi ise ilkinin kanına batırılarak kanın, *metsoranın* üzerine serpilmesinde kullanılır. Canlı kuş bu işlemin ardından şehir dışına salıverilir.

Bu yaprakta, canlı kuşun şehir içinden şehir surlarının dışına gönderilmesi gerektiği, ama onu deniz veya çöl yönüne doğru salıvermenin yasak olduğu söylenmektedir.

Deme Şeviit

Yaprak

58

Şemita yılı sona erdikten hemen sonra, bir sonraki *Şemita* için yedi yıllık sayıma tekrar başlanır. Ama yine de, *alahada* ve Talmud’da, *Şemita*’yı takip eden yıl “*şana şeminit*” (sekizinci yıl) olarak adlandırılır, çünkü bazı konularda bu yıl, önceki yıllarla bağlantılıdır. Örneğin, ağaçlardan yeni toplanmış olan kış meyveleri, *Şemita* yılının kutsiyetine sahiptir, çünkü büyümeye, *Şemita* yılı içinde başlamışlardır.

Şemita yılına ait tüm meyveler kutsaldır; bu nedenle kâr amacıyla ticaretleri yapılamaz.

Diyelim ki bir kişi bu yasağı ihlal etti ve *şeviit* (“yedinci” yıl; *Şemita*) meyveleriyle ticaret yaptı. Örneğin bir portakal bahçesine gitti, oradan portakallar topladı ve pazara götürüp sattı. Bu durumda kanun nedir? Portakalların satışından elde edilen paralar *Şemita* yılının kutsiyetiyle kutsal hale gelir ve “*deme şeviit*” (yedinci yıl paraları) olarak adlandırılır. Bu paraları yiyecek satın alma amacı dışında kullanmak yasaktır ve onlarla satın alınan yiyecekler de *Şemita* yılının kutsiyetiyle kutsal hale gelir.

MASEHET KIDUŞIN
PEREK 3:
AOMER

Ani A-Meapeh BaHarara

Yaprak

59

Bu yaprakta, “*ani a-meapeh ba-harara*” olarak bilinen bir kavramı öğreniyoruz. Gelin bu kavram hakkında bilgi almak için bir hikâyeden yararlanalım.

Ribi Zalman satılık bir daire arıyordu. Bir gün Ribi Zalman sokakta yürürken bir dairenin balkonunda “satılık” tabelası gördü. Kapıyı tıklattı, ev sahibi tarafından güler yüzle karşılandı ve daireyi şöyle bir gözden geçirdikten sonra hoşuna gittiğine karar verdi. Satıcıyla fiyat konusunda pazarlık yaptı ve ona “Anlaşmayı sonlandırmak için akşamüstü uğrayacağım” dedi.

Ribi Zalman akşam vakti geldiğinde, “satılık” tabelasının artık balkonda asılı olmadığını fark etti. Satıcı ona “Gerçekten çok üzgünüm, ama başka biri geldi ve daireyi satın aldı!” dedi.

Ribi Zalman çok ciddi bir hayal kırıklığı yaşıyordu.

Üzgün bir şekilde yolda yürürken bir arkadaşı onu görüp “Ribi Zalman! Neden yüzün böyle asık?” diye sordu. Ribi Zalman olup bitenleri anlattı ve arkadaşı ona şöyle dedi: “Şunu bil ki, *Masehet Kiduşin* yaprak 59’da, bir başkasının satın almak üzere olduğu bir malı satın alan kişinin *raşa* (kötü ve günahkâr) olduğu söyleniyor! Hatta bu kişi, söz konusu malı onu ilk satın almak isteyen kişiye devredene kadar, sinagogda böyle birinin *raşa* olduğuna dair ilanda bile bulunulurmuş. Bu *alahaya* ‘*ani a-meapeh ba-harara*’ (kömürlerin üzerinde pide pişiren bir fakir) adı veriliyor. Neden mi? Çünkü bir fakir kendisine böyle bir pide hazırlarken gelip bu pideyi kapamış kişi nasıl *raşa* ise, aynı şekilde bir alım anlaşmasını sonlandırmış bir kişiden önce davranıp söz konusu malı satın alan kişi de *raşa*dır.”

Damat Parayı Kaybetti

Yaprak

60

Şu hikâyeyi bir dinleyin... Reuven *hupanın* altında duruyordu. Geline bir yüzük verdi ve “Sana iki yüz *şekel* verecek olmam şartıyla benim için özel ve ayrı kılınıyorsun” dedi. Sözlerini bitirdikten sonra, geline iki yüz *şekel* vermek üzere cebinden cüzdanını çıkardı. Ama bir de ne görsün? Cüzdanı bomboştu! Heyecandan tüm parasını evde unutmuştu. Şimdi ne yapacaklardı? Acaba evlilik yürürlüğe girmiş miydi?

Tabii ki evet! Neden? Çünkü Reuven “Sana iki yüz *şekel* verecek olmam şartıyla benim için özel ve ayrı kılınıyorsun” demişti. Yani “gelecekte” ona iki yüz *şekel* vereceğine dair söz vermişti. Bu nedenle evlilik, onun bu sözünde durması şartıyla yürürlüğe girmiştir. Dolayısıyla, Tanrı korusun, eğer Reuven bu iki yüz *şekeli* vermeye fırsat bulamadan önce vefat ederse, geriye dönük olarak, evliliğin yürürlüğe girmemiş olduğu ortaya çıkacaktır, çünkü koşul yerine gelmemiştir.

Kim Kimdir?

Üçüncü Nesil Tanna'im

İsmine “*torta*” (inek) sözcüğünün eklenmesinin sebebi, başından geçen bir olaydır. Rabi Yohanan ineğini Yahudi olmayan birine satmıştı. Ama inek, yeni sahibinin yanında Şabat günü çalışmak istemiyordu. Alıcı durumdan şikâyet edince Rabi Yohanan ineğin kulağına eğilerek, artık Yahudi olmayan birine ait olduğu için Şabat günü çalışabileceğini fısıldamış ve inek çalışmaya başlamıştı. (Not: Olayın başka bir versiyonu için bkz. II. Kitap, sayfa 37).

Şilo’daki Mişkan ve Yerusalayim’deki Bet-Amikdaş’ın yıkımlarına dair öğretileri vardır.

Rabi Akiva, Bar Kohba’nın *Maşiah* olabileceğini düşündüğü zaman, Rabi Yohanan ben Torta onunla tartışmaya girmişti.

Bir keresinde Rabi Akiva’nın *bet midraşına* geldiğinde, onu Sefer-Tora’yı okumakla onurlandırmak istediler. Ama o, “*Peraşayı* tekrarlamadım” diyerek bunu geri çevirdi. Hahamlarımız onu bu nedenle övmüşlerdir, zira hazırlık yapmadan *peraşayı* okumamak gerekir.

**Rabi
Yohanan
ben Torta**

Çukurlu Tarla

Yaprak

61

Bir kış günüydü. Yonatan, emlak aracısından, iyi fiyata satışa sunulan bir tarlayla ilgili acil bir telefon aldı. “Bu tarlayı almana degecek” diye tamamladı sözlerini aracı. Yonatan tarlanın nerede olduğunu ve sahip olduğu tarım sahalarını genişletme planlarına uygun olup olmadığını araştırdı. Pazarlık sonrasında satıcıyla tarlanın alımı konusunda anlaşmaya vardı ve ikisi kuralların gerektirdiği şekilde bir satış senedi hazırladılar.

Ertesi gün Yonatan yeni tarlayı görmek üzere traktörüyle yola çıktı. Oraya vardığında traktör çılgın gibi zıplamaya başlamıştı. Yonatan hemen traktörünü durdurdu ve tarlanın çukurlarla dolu olduğunu fark etti! Yonatan satıcıya telefon etti ve ona “Kusura bakmayın! Bunu söylediğim için üzgünüm, ama bana yarım kilometrekarelik bir tarla satacağınıza dair mutabık kalmıştık ve ben bu çukurların, satın aldığım alana dâhil olarak hesaplanmasını kabul etmiyorum!”

Acaba haklı mıdır?

Bu yaprakta, eğer bu çukurlar on *tefah* (yaklaşık 1 m.) veya daha derinse, Yonatan’ın haklı olduğunu öğreniyoruz, çünkü böyle bir toprağı kullanmak zordur. Ama eğer çukurların derinliği on *tefahtan* daha azsa Yonatan haklı değildir ve satış işlemi geçerlidir.

“Davar ŞeLo Ba Laolam” – Kiduşin’de de!

Yaprak

62

Geçmişte “*davar şelo ba laolam*” (dünyaya gelmemiş bir şey) kavramını görmüştük (bkz. III. Kitap, sayfa 53). Örneğin, bir kişi arkadaşına “Kitap serisinin onuncu cildini sana şimdiden satıyorum; yayınlandığı zaman senin olacak” derse bu satış işlemi yürürlüğe girmez, çünkü onuncu cilt henüz yayınlanmış olmadığından, satılması da mümkün değildir.

Bu yaprakta, söz konusu *alahanın*, *kiduşin* (evlilik) konusunda da geçerli olduğunu öğreniyoruz. Örnek ister misiniz? İşte buyurun!

Bir adam, evlilik bağı kurma amacıyla, Yahudi olmayan bir kadına “Yahudiliğe geçmenin ardından benim için özel ve ayrı olacaksın” derse evlilik işlemi geçerlilik kazanır mı? Hayır! Neden? Çünkü kadının Yahudiliği kabul etmek için geçmesi gereken *giyur* işlemi henüz “dünyaya gelmemiş bir şey” sınıfındadır ve tıpkı henüz dünyada var olmayan bir malı, dünyaya geleceği zaman alıcıya ait olacağı şekilde şimdiden satmanın mümkün olmaması gibi, bu kadını, *kiduşinin* *giyur* işleminden sonra geçerli olacağı şekilde eş olarak almak da şu an için mümkün değildir.

Davar Çobanı

Yaprak

63

Şimdiki yazımızda ilginç ve önemli bir *alaha* öğreneceğiz: “*En adam hote velo lo*” (kişi, kendisine ait olmayan bir şey için günah işlemez).

Bu *alaha* hangi konuda söylenmiştir?

Bir örnek verelim ve bu şekilde *alahayı* anlayalım.

Alahaya göre, bir kişinin hırsız veya yalancı olduğu biliniyorsa, bu kişi *bet dinde* tanıklık yapamaz. Zira böyle birine inanmak nasıl mümkün olabilir?

Aslan Kükreyince Kim Korkmaz? (devam)

Artık imparator nasıl bir yaratığın söz konusu olduğunu anlamaya başlamıştı. Korkunç aslanın daha fazla yaklaşmaması, aksine, kendi yerine geri dönmesi için Rabi Yeoşua’ya yalvardı.

Rabi Yeoşua dua etti ve aslan da yerine döndü. İmparator mesajı almıştı: Kralların Kralı olan Tanrı’nın büyüklüğünü kavrayabilmesi gerçekten de söz konusu değildi (*Hulin* 60a).

Hahamlarımızdan
MAASELER

SON

Geçmişte bazı davar çobanları, kolay kazancın çekiciliğine dayanamayarak, sürülerini başkalarına ait otlaklarda otlamaya götürürlerdi. Oysa bu hırsızlıktır! Yasaktır! Bu nedenle o günlerde *bet dinde* davar çobanlarını şahit olarak kabul etmezlerdi; çünkü bu çobanlar hırsızlık yasağını çiğnemiş olabileceklerine dair şüphe altındaydı.

Ama o zamanlarda bile, *bet dinde* şahit olarak kabul edilebilen bazı davar çobanları vardı. Kimdi onlar? Kendilerine değil başkalarına ait sürüleri güden çobanlar. Böyle bir davar çobanından, başkalarına ait otlaklara girmiş olabileceği konusunda şüphelenilmezdi. Neden? Çünkü "*en adam hote velo lo*". Davar sürüsü zaten ona ait olmadığından, sürü uğruna hırsızlık yapmakla eline herhangi bir şey geçmeyecektir. Ve kurala göre, bir kişinin belirli bir günahı kazancı olmayacaksa, o günahı işlemiş olabileceğinden şüphe edilmez.

Rabi Yeşevav

Yaprak Bu yapraktaki *Gemara*'da Rabi Yeşevav hakkında bilgi alıyoruz.

64

Rabi Yeşevav, Rabi Yeoşua'nın öğrencisi ve Rabi Akiva'nın yakın arkadaşıydı. Birçok *alahada* görüş ayrılığına düşmüşlerdir. Bir keresinde yine görüş ayrılığına düştükleri bir *alahada* Rabi Yeşevav, Rabi Akiva'ya "Rabi Yeoşua'nın benim söylediğim gibi söylediğini hatırlamıyor musun?" diye sormuş ve Rabi Akiva da hatırlayarak, bu örnekte *alahanın* gerçekten de Rabi Yeşevav'a göre olduğunu kabul etmiştir (*Tosefta Hulin* 2:9).

Rabi Yeşevav fevkalade cömert biriydi ve tüm malını mülkünü fakirlere dağıtmıştı!

II. Bet-Amikdaş'ın yıkılmasının ardından, doksan yaşındayken, kötü yürekli Romalılar onu yakarak idam etmişlerdir. Rabi Yeşevav, aralarında Rabi Akiva ve başka Hahamların da bulunduğu *Asara Aruge Malhut*'tan (Romalılar tarafından katledilen on büyük Haham) biridir.

Kim Kimdir?

İkinci Nesil Tannaim

Şamay A-Zaken'in öğrencilerindendir. Rabi Dosa ben Arkinas'ın küçük kardeşidir. Son derece keskin bir zekâya sahipti ve çok sayıda *alaha* bilirdi. Rabi Dosa, bir grup hahamı Rabi Yonatan'a gönderdiği zaman onları, kardeşinin son derece keskin zekâlı olduğu ve o sırada ele aldıkları konuda üç yüzden fazla *alaha* bildiği konusunda uyarıyordu. Ayrıca kardeşine de bir mesaj göndererek,

Yisrael'in büyüklerinin kendisini ziyarete geleceklerini bildirmiş, buna hazırlanmasını söylemişti.

Rabi Yonatan Rabi Akiva'yla karşılaştığı zaman, onu, Tora bilgisine nail olduğu ve şöhreti dünyanın bir ucundan diğerine kadar yayıldığı için övmüş, ayrıca Rabi Akiva'nın öğrenip türeteceği daha çok şey olduğunu belirtmiştir.

**Rabi
Yonatan
ben Arkinas**

Ev ve Atölye

Yaprak

65

Moşe ve Avraam iki iyi kardeşti. Aralarında harika bir dostluk hüküm sürmekteydi. Bir gün yaşlı babaları rahatsızlandı ve kısa bir süre sonra vefat etti. *Şiva* (yedi günlük matem) döneminde çok kişi onları teselli etmeye geldi ve onlara, müteveffa babalarının yaptığı iyi eylemleri anlattı. *Şiva* sona erdikten sonra mirası aralarında paylaşmaya oturdular. Her ikisi de iyi karakter sahibiydi ve birkaç saat içinde her şey yerli yerine oturmuştu. Aralarındaki mutabakata göre, Moşe babalarının evini, Avraam da babalarının atölyesini alacaktı.

Ayrılmadan önce Moşe, sinagogun hahamına telefon açarak sordu: “Acaba aramızda vardığımız mutabakata tanıklık edecek şahitlerin olması gerekiyor mu?”

Haham ona, bu yapraktan, böyle bir durumda aralarında vardıkları mutabakatın şahitler yoksa bile geçerli olduğunu öğrendiğimizi söyledi. Ama bu paylaşım tanıklık edecek şahitlerin olmasının yine de iyi olacağını ekledi. Çünkü eğer, Tanrı korusun, ileride bir görüş ayrılığı ortaya çıkarsa veya ne konuda mutabık kaldıklarını unutulursa, şahitler aradaki anlaşmaya dair tanıklık edebileceklerdi.

Sonuç olarak: Parasal mutabakatlar, şahitler yoksa ve yapılanları görmedilerse bile geçerlidir.

Öfkeli Kral ve Tora’nın Mucizevi Kurtuluşu

Yaprak

66

Bu yazımızda son derece ağır bir eyleme imza atmış olan Kral Yanay’dan bahsedeceğiz.

Yanay, II. Bet-Amikdaş döneminde Yisrael üzerinde hüküm sürmüş bir kraldı. Bir keresinde savaşa çıkmış ve “Kohalit” adlı bir bölgede çok sayıda şehri ele geçirmişti. Savaş meydanından zaferle döndüğü zaman büyük bir ziyafet düzenledi ve tüm Yisrael Hahamlarını da davet etti. Bu ziyafete, Elazar ben Poera adında kötü yürekli bir adam da katılmıştı. Krala Yisrael’in Hahamlarının kendisinden nefret ettiklerini ve bu başarısından dolayı sevinmediklerini söyleyerek onu kışkırttı. Kötülüğüyle, krala bir tavsiyede bulundu: “Alnınıza Koen Gadol’un altın alın levhasını (*tsits*) takın ve neler söyleyeceklerini görün!”

Yanay bu kötü adamın tavsiyesine uydu ve *tsitsi* taktı. Ve gerçekten de Yisrael’in Hahamlarından birisi ona “Kral Yanay! Altın *tsits* yalnızca Koen Gadol içindir ve başka bir kişinin Koen Gadol’un giysilerini giymesi yasaktır!” dedi. Kral Yanay çok öfkelenmişti. Gazaba gelerek tüm Yisrael Hahamlarını katletmeye karar verdi! Bu ne kadar da büyük bir felaketti! Bu katliamdan yalnızca tek bir Haham kurtulabildi. Bu Haham, Kral Yanay’ın karısının kardeşi olan *Tanna* Şimon ben Şetah’tı. Kraliçe onu öfkeli kocasından gizlemişti. Şimon ben Şetah saklandığı yerden çıktığında, tekrar Yisrael halkına Tora öğretmeye başladı ve bu şekilde Tora kurtuldu.

Moşe Rabenu’nun Önünde Mahcup Olmayacaklar

Rabi Hizkiya uzak bir yere doğru yola çıkmıştı. Yolculuğu sırasında ıssız ve viran bir bölgeden geçti. Ama Rabi Hizkiya bu ıssız yerde, dağlar arasında gizli kalmış bir mağaradan çıkmakta olan bir grup Yahudi’yle karşılaşınca çok şaşırdı. Rabi Hizkiya bu adamların neler yapacağını görmek istedi. Acaba

amaçları neydi ve bu ıssız köşeden ne gibi bir fayda bekliyorlardı? Adamlardan birini durdurdu ve nezaketle ona bu garip davranışlarının açıklamasını sordu. “Biz bütün hafta boyunca burada, mağarada yaşıyoruz” diye anlattı Yahudi. “Bayındır şehirlerdeki evlerimize ise yalnızca kutsal Şabat günü için dönüyoruz...”

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
115’te

Amon ve Moav'ın Cezası

Yaprak Kutsal Tora'mız bize Moav ve Amon halklarına mensup erkeklerle evlenmenin, bu kişiler Yahudiliğe geçtikten sonra bile yasak olduğunu söylemektedir.

67

Bu yasak Tora'da açıkça yazılıdır ve Tora söz konusu yasağın sebebini de açıklamaktadır: Bene-Yisrael Mısır'dan Erets-Yisrael'e gittikleri sırada Amon ve Moav halklarının topraklarının kıyısından geçmişlerdi. Ama bu halklar onlara ekmek ve su vermeyi reddetmişlerdi!

Bu utanç verici davranışları nedeniyle Tora onlarla evlenmeyi ebediyen yasaklamıştır.

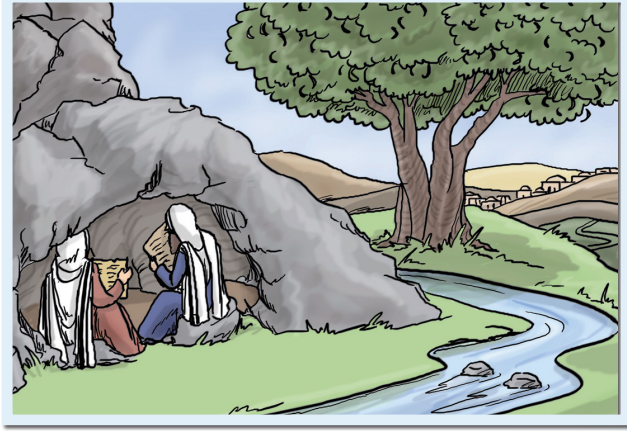
Sefer A-Hinuh (mitsva 561), Tora'nın bu *mitsva*yla bize *gemilut hasadim* (iyilikseverlik) *mitsvasının* ne kadar önemli olduğunu ve cimrilikten ne kadar uzak durmak gerektiğini gösterdiğini yazar. Tora, bu nedenle bu halkların dışlanmasını emretmiştir, çünkü çölde yürüyen yorgun bir halka biraz ekmek ve biraz su vermek kadar basit bir iyiliği bile yapmaktan aciz bir halk, Bene-Yisrael'e katılmayı hak etmemektedir.

Rabi Şimon bar Yohay

Yaprak Bu yazımızda Rabi Şimon bar Yohay ve Tora öğrenimindeki tarzı hakkında biraz bilgi alacağız.

68

Genellikle *Mişna*'da sadece "Rabi Şimon" denip başka bir sıfat belirtilmediği zaman, kastedilen kişi Rabi Şimon bar Yohay'dır. Rabi Şimon bar Yohay'ın kim olduğunu herkes bilir. Kendisi Romalılardan kaçarak oğluyla birlikte yıllar boyunca mağarada saklanıp Tora öğrenmiş bir *Tannay*di. Hayatta kalabilmeleri için Tanrı, mağaranın girişinde bir keçi boynuzu ağacı ve küçük bir pınar yaratmıştı.

Rabi Şimon bar Yohay'ın Tora öğrenimindeki tarzı şöyleydi: Tora'nın herhangi bir şeyi emrettiği veya yasakladığı her yerde, Tora'nın neden özellikle bu şekilde emrettiğini, bunun hangi sebebe dayandığını anlamaya çalışır ve bu sebep doğrultusunda *alaha* sonuçlarına varırdı.

Yöntemine göre, Tora'nın bir yasak için sebep verdiği her yerde, görünürde bu sebep gereksizdir; zira söz konusu sebebi kendi başımıza da bulabilirdik. Ama Tora gereksiz hiçbir şey yazmadığına göre, verilen sebebin amacı, konu hakkında yeni bir kuralı öğretmek olmalıdır.

MASEHET KİDUŞİN
PEREK 4:
ASARA YUHASİN

Ezra A-Sofer Babil'den Kimleri Getirdi?

Yaprak Bu yaprakta *Masehet Kiduşin*'in "Asara Yuhasin" başlıklı dördüncü *perek*i başlamaktadır. *Masehet Kiduşin*'in ilk üç *perek*i "kiduşin", yani evlilik işlemindeki *kinyan* yollarını ele almıştı. **69** Dördüncü *perek*, bir Yahudi'nin kimlerle evlenebileceğini anlatmaktadır. Örneğin, bir *eved Kenaani* bazı *mitsval*ardan sorumlu olmasına rağmen, bir Yahudi'nin onunla evlenmesi yasaktır. Bir Koen'in boşanmış bir kadınla evlenmesi yasaktır. Dördüncü *perekte* bunlar gibi başka evlilik yasakları da listelenmektedir.

Mişna, Ezra A-Sofer'in, II. Bet-Amikdaş'ı inşa etmek üzere Babil'den Erets-Yisrael'e çıktığı zaman, evlenmeleri çeşitli sebeplerle yasak olan farklı kesimlere mensup bazı Yahudileri de yanında getirmiş, Babil'de ise yalnızca evlenmelerinde sakınca olmayan Yahudileri bırakmış olduğunu belirtmektedir. Ezra A-Sofer bunu neden yapmıştı? Çünkü dönemin tüm *talmid hahamları* onunla birlikte Erets-Yisrael'e çıkmışlardı ve evlenmeye uygun olmayan kişileri Babil'de bırakmış olsaydı, evlilik açısından sorunu olmayan Yahudilerin bu kişilerle evlenmeleri yönünde bir endişe vardı. Zira ne de olsa Babil'de, evliliğe kimin uygun olduğu ve kimin olmadığı konusunda kendilerine yol gösterecek *talmid hahamlar* kalmamıştı. Buna karşılık Erets-Yisrael'de bu *talmid hahamlar*, Yahudilerin, kendileriyle evlenmenin uygun olmadığı bu kişilerle karışmamalarını temin edebileceklerdi.

"Kol A-Posel – BeMumo Posel"

Yaprak *Gemara* bir olay anlatmaktadır. Bir keresinde Pumbedita şehrinde bir adam bir kasap dükkânına girmiş ve et satın almak istediğini söylemişti. Satıcılar ona biraz beklemesini söylediler, çünkü öncelikle Rav Yeuda bar Yehezkel'in gönderdiği kişinin işini halledeceklerdi. Ne de olsa, Tora'nın onuruna, Rav Yeuda'ya öncelik vermeleri gerekiyordu. Adam küstahça "Rav Yeuda bar **Şvisakel** de kim oluyor?" dedi. Onu aşağılamak için Yehezkel yerine Şvisakel sözcüğünü kullanmıştı, çünkü "şvisak", pişmiş ete verilen bir isimdi ve adam, Rav Yeuda bar Yehezkel'in obur biri olduğunu ima ediyordu. Olay Rav Yeuda'ya anlatıldı ve o da hemen bu küstah adamı *niduy* (dışlama) cezasına çarptırdı.

Rav Yeuda'ya ayrıca aynı küstah adamın başka insanları aşağılamak için onları "eved Kenaani" diye çağırdığı anlatıldı. Rav Yeuda bunun üzerine şöyle dedi: "Kol a-posel, be-mumo posel". Yani başkasına bir kusur atfetmek isteyen kişi, bunu kendi kusurunu dile getirerek yapar.

Bir süre sonra bunun doğru olduğu ortaya çıktı. Herkesin *kaşer* bir Yahudi olduğunu sandığı bu küstah adam meğerse bir *eved Kenaani*'ydi! Bu nasıl mı öğrenildi? Çünkü bu adam Haşmonay soyundan olduğunu söylüyordu. Hemen ona "Kölesin sen!" dediler. Çünkü kral Ordus (Herod) Haşmonay hanedanına mensup herkesi katletmişti ve onların yerine tahta oturtulan kişiler aslında birer köleydi!

Moşe Rabenu'nun Önünde Mahcup Olmayacaklar (devam)

"Peki, günlerinizi burada nasıl geçiriyorsunuz?" diye ilgilenmeye devam etti Rabi Hizkiya.

Yahudi biraz düşündü. Biraz daha düşündü. Ve sonunda bu grubun sırrını açıkladı: "Bizler burada münzevi bir yaşam sürüyor, bu dünyaya dair konulardan uzak bir şekilde gün boyu kutsal Tora'mızı

öğreniyoruz. Yiyeceğimizi meyve veren ağaçlardan koparıyoruz ve bu gibi yiyecekler bulamadığımız zamanlarda da topraktaki bitkilerle besleniyoruz. Grubumuzdan biri bunları pişirmeye gönüllü oluyor ve bu şekilde yaşıyoruz." Yahudi'nin, hayret verici yaşamları hakkında anlattıkları bunlardan ibaretti.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
119'da

Öğrenci, Hocasını Su Birikintisinden Geçiriyor

Yaprak

71

Bu yaprakta *Amora Zeire*'den bahsedilmektedir.

Zeire Babil'de yaşardı ve Rav ile Rav Kaana'nın öğrencisiydi. Zaman içinde Erets-Yisrael'e geldi ve orada Rabi Yohanan'ın yanında Tora öğrendi. Rabi Yohanan onu çok severdi, hatta onu kendi kızına damat olarak almayı bile istemişti.

Öğrenci Zeire, büyük hocasına müthiş bir saygı gösterirdi. *Gemara*'nın anlattığı üzere, bir keresinde yolda yürürlerken büyük bir su birikintisine rastlamışlardı. Zeire ne yaptı? Rabi Yohanan'ı omuzlarına aldı ve ayaklarıyla su birikintisinin içine girerek büyük hocasını diğer tarafa kuru bir şekilde ulaştırdı.

Bir süre sonra Zeire Erets-Yisrael'den ayrılarak Babil'e geri döndü. Hahamların gözünde o kadar saygın biriydi ki, Rava, Zeire'nin açıklamadığı her *baraytan*ın kendileri için kapalı ve anlaşılmaz kaldığını söylemiştir!

Rabenu A-Kadoş'un Vefatı

Yaprak

72

Gemara, Rabenu A-Kadoş'un, yani *Mişna*'nın derleyicisi olan Rabi Yeuda A-Nasi'nin, vefatı öncesinde, üzerine bir peygamberlik ruhunun yerleştiğini ve bilinmeyen şeyleri açıkladığını anlatmaktadır. Örneğin, Omanyada adında bir şehirde, *kaşer* [=evlenmelerinde sakınca olmayan] birer Yahudi oldukları zannedilen bazı kişilerin yaşadığını, ama aslında bunların, Yisrael halkına karışmış olan Amon soyuna mensup kişiler olup, kendileriyle evlenmenin yasak olduğunu söylemiştir.

Rabenu A-Kadoş ayrıca, o gün Babil'de Rav Yeuda adında büyük bir şahsiyetin doğduğunu anlatmıştır.

Gemara buradan bir prensip öğrenmektedir: Kutsal ve Mübarek Tanrı dünyadan bir *tsadik* aldığı zaman, onun yerine başka bir *tsadik* verir. Aynısını bir peygamber olan Koen Gadol Eli ve öğrencisi Peygamber Şemuel'de de görüyoruz. Şemuel I kitabında, Koen Gadol Eli ihtiyarlığı zaman gözlerinin "köreldiği" anlatılmaktadır. Kitabın yazarı bu sözlerle, Tanrı'nun kutsiyet Ruhu'nun Eli'den uzaklaştığını ima etmektedir. Tam o sırada, Peygamber Şemuel, *A-Şem*'in kendisine hitap eden Sesi'ni duymuş ve Şemuel'in peygamberliği bu şekilde başlamıştır. Çünkü Kutsal ve Mübarek Tanrı bu dünyadan bir *tsadik*i, onun yerini dolduracak başka bir *tsadik* tedarik etmeden önce almaz. Sonraki nesillerde de aynısı gerçekleşmiştir. Örneğin Rav Yeuda'nın öldüğü gün Rava doğmuş, Rava'nın öldüğü gün Rav Aşe doğmuştur.

Kim Kimdir?

Üçüncü Nesil Tanna'im

Suriye'nin Damesek (Şam) şehrindendir.

Dormaskit isminin kökeninde de bu aile geçmişi yer almaktadır; zira bir yerde Damesek şehrinden, Darmesek diye bahsedilmektedir (bkz. Divre Ayamim II 16:2). *Agada* alanında Rabi Yeuda ve Rav Benaya ile tartışmaları vardır ve bu tartışmalar sırasında "Pasukları ne zamana kadar yamultacaksınız?" şeklinde sert bir çıkışta bulunmuştur.

Zeharya kitabında, kendi şehri olan Damesek ve onun içindeki Hadrah adlı

mahalle ile ilgili bir pasuğa (Zeharya 9:1) açıklık getirmiştir.

Yavne'den geldiği zaman, Lod'da hocası Rabi Eliezer'i ziyaret etmiş ve onu bir ekmek fırıncısının dükkânında otururken bulmuştu. Hocası ona "Bugün *bet midraşta* yeni neler öğrendiniz?" diye sordu. Rabi Yose cevap verince, Rabi Eliezer onun söz konusu *alahayı* söyleme şeklini uygunsuz buldu ve Rabi Yose'nin gözleri kör oldu. Daha sonra Rabi Eliezer onun için Göklerden merhamet diledi ve Rabi Yose'nin gözleri iyileşti.

**Rabi Yose
ben
Dormaskit**

Antika Kitap Kime Ait?

Yaprak

73

Küçük bir köyde, ihtiyar bir Yahudi eski bir kulübede yaşamaktaydı. Evi eski ve çok kıymetli kitaplarla doluydu ve ara sıra antika meraklıları ve Yahudi objeleri ticaretiyle uğraşan tüccarlar ondan antika kitaplar satın almaya gelirlerdi.

Günlerden bir gün ihtiyar adamın evinin önünde küçük bir kargaşa meydana geldi. Ne oldu? Orada iki tüccar vardı ve her ikisi de önceki gün ihtiyar adama aynı kitap için ödeme yaptığını iddia ediyordu! Aralarından biri ihtiyar adama “Hatırlamıyor musun? Kitabı gün ışığında görebilmek için onu dışarı bile çıkarmıştım ve sana bunun için ödeme yapmıştım!” dedi. İkincisi de “Ne münasebet! Adam kitabı bana sattı!” diyordu.

Ne yapacağız?

Böyle bir durumda, içinde bulunduğumuz yaprakta öğrenilen bir *alaha* devreye girer: Mal, satıcının elinde olduğu sürece, malı kime satmaya niyetlendiği konusunda ona güvenilir! Bu nedenle ihtiyar adam ne derse o olacaktır! Neden? Çünkü mal onun elinde bulunduğu sürece, onu kime sattığını hatırına getirmeye çalışacaktır.

Yanan Mahkeme Kararı

Yaprak

74

Kederli bir hikâyeydi.

Bir binada yaşlı bir sakin oturuyordu ve iki tane sadık komşusu vardı.

Günlerden bir gün yaşlı adam vefat etti ve ardında bir vasiyet bıraktı: “Dairemin komşuma verilmesini emrediyorum.”

Hangi komşu? İşte mesele de tam olarak bu. Müteveffanın hangi komşuyu kastettiğini kimse bilmiyordu. Böyle bir durumda Yahudiler ne yaparlar? *Alahanın* ne olduğunu araştırırlar! İki komşu hahama başvurdular ve haham ne karar verirse onu uygulayacaklarına dair sözleştiler.

Haham uzun saatler boyunca konu üzerinde araştırma yaptı ve kararını verdi: Böyle bir durumda *alaha*, daireyi kime vermenin uygun olacağı konusunda kendi takdirini kullanması gerektiğini söylüyordu. Örneğin hahamın, komşulardan hangisinin yaşlı adamla daha yakın bir ilişki içinde olduğunu araştırması gerekecekti. Müteveffa mutlaka bu komşuyu kastetmiş olsa gerekti.

Haham araştırmasının sonunda dairenin hangi komşuya gideceğine dair kararını verdi ve iki komşu hahamın huzurundan ayrıldılar. Birkaç gün sonra hahamın dairesinde bir yangın çıktı ve yazmış olduğu karar da yangında yanıp kül oldu!

Acaba şimdi haham, önceden vermiş olduğu kararın ne olduğunu söyleyebilir mi? *Alahaya* göre bu sorunun cevabı “hayır”dır! Neden? Çünkü Tora davası sonuçlandıktan sonra haham artık konunun ayrıntılarının içine gömülü olmaktan çıkmıştır. Bu yüzden, eğer dairenin kime ait olması gerektiğine dair aynı anlaşmazlık iki komşu arasında tekrar uyanırsa, bu konudaki Tora davası da en baştan tekrar görülmelidir.

Raban Gamliel DeYavne

Yaprak 75 II. Bet-Amikdaş'ın yıkılışını takip eden dönemde "Raban Gamliel" *Sanedrin*'in başkanı (*Nasi*) olarak görev yapmıştı. II. Bet-Amikdaş yıkıldıktan sonra *Sanedrin*'in yeri Yavne şehrine sürüldüğünden, söz konusu Raban Gamliel de "Raban Gamliel DeYavne" (Yavneli Raban Gamliel) olarak bilinir ve bu şekilde, "Raban Gamliel A-Zaken" olarak anılan büyükbabasından ayırt edilir.

Raban Gamliel, Raban Yohanan ben Zakay'ın öğrencisiydi ve İllel A-Zaken'den bu yana her nesilde *Nasiler* çıkarmış bir hanedana mensuptu.

Raban Gamliel'in oğlu, *Asara Aruge Malhut*'tan biri olan Raban Şimon ben Gamliel, torunu da *Mişna*'nın derleyicisi Rabi Yeuda A-Nasi'dir. *Mişnalarda* Raban Gamliel'in adıyla 68 *alaha* aktarılmaktadır. Raban Gamliel yaklaşık yetmiş yıl yaşamış ve otuz yıl kadar *Nasi* görevinde bulunmuştur.

Raban Gamliel, Yisrael halkı için çok zorlu bir dönemde yaşamıştır. Romalıların ağır kararları nedeniyle, neslin lideri olarak, bu kararların iptali için girişimlerde bulunması gerekmiştir ve birçok kez, imparatorluk yetkililerini Yahudilerin üzerindeki yükü hafifletmeye ikna etmek üzere Roma'ya gitmek zorunda kalmıştır. Bir keresinde Romalılar onu öldürmek istemiş, ama Raban Gamliel onların elinden mucizevi bir şekilde kurtulmuştur.

Raban Gamliel çok zengin biriydi. Hatta *Gemara*'da onun bir keresinde 1000 zuz gibi muazzam bir bedel karşılığında bir *etrog* satın aldığı anlatılmaktadır.

Göreve Aday Olan Hancı

Yaprak 76 Bu yaprakta ilginç bir olay anlatılmaktadır. *Amora* Rav Bevay, şehrin yönetiminden sorumlu olmak üzere göreve aday olmuştu. Rav Bevay'ın dışında aynı göreve talip olan han sahibi bir başka adam da vardı. İkisi, bu göreve kimin atanacağı konusunda karar vermesi için Rav Yosef'e gittiler.

Rav Yosef hancıya dönerek "Üzgünüm; ama kanımca bu görevi sen alamazsın, çünkü bir *ger tsedek*sin ve Tora, yöneticilik mevkiine bir *ger tsedek*in atanamayacağını söylüyor. *Amora* Rav Ada bar Aava bu sözleri duyunca Rav Yosef'e "Sayın Rav! Bu adamın yalnızca babası *ger tsedek*ti. Ama annesi doğuştan bir Yisrael kızıdır. Bu nedenle yönetsel bir göreve atanmasında bir sakınca olmamalı!" dedi.

Kim Kimdir?

Üçüncü Nesil Tanna'im

Öğretisinden

Rabi Yose A-Gelili'nin adıyla Tora sözleri aktarmıştır.

Rabi Elazar ben Rabi Yose de onun adıyla *alaha* sözleri aktarmıştır.

Rabi Yose ben Dormaskit *alaha* olarak *Livyatan*'ın (Tanrı'nın Yaratılış sırasında yarattığı büyük bir deniz canlısı), *kaşer* bir balık olduğu ve yenebileceği görüşündeydi.

"Sana merhamet verecek ve sana merhamet edecek" (Devarim 13:18) pasuğunu Rabi Yose ben Dormaskit şöyle açıklamıştı: Bu işaret elinde olsun: Sen ne

zaman akranına merhamet edersen, Tanrı da sana merhamet eder!

Rabi Yose ben Dormaskit ayrıca *alaha* ve *agada* alanlarında birçok *deraşa* öğretisine imza atmıştır.

Zoar Hadaş'ta Rabi Yose ben Dormaskit'in Rabi Akiva'nın adıyla söylediği ve *Keriat Şema* ile ilgili bir kural aktarılmaktadır. Bu kural, *Şema*'da bulunan 245 adet sözcüğün, "*A-Şem Elokehem Emet*" sözlerinin eklenmesiyle, bedendeki uzuv adedi olan 248'e tamamlanması hakkındadır.

Rabi Yose
ben
Dormaskit

Rav Yosef, Rav Ada bar Aava'nın sözlerini kabul etti ve sonunda görev yetkileri iki aday arasında bölündü. Tora alanında büyük olan Rav Bevey şehrin, örneğin sinagog *gabayını*, *tsedaka* tahsildarlarını atamak gibi, *mitsvalara* dair konularını yönetecek, hancı da şehrin diğer meselelerinden sorumlu olacaktı.

Koenlerin Tuması

Yaprak

77

Gemara'da birçok yerde, sadece Koenlere verilmiş olan *mitsvalardan* bahsedilir. Bu yaprakta bu *mitsvalardan* birini öğreniyoruz: Tora, Koenleri, ölümler nedeniyle *tame* olmamaları konusunda ikaz etmektedir. Örneğin bir Koen'in bir mezara yaklaşması yasaktır. Hatta bir Koen'in, içinde ölü birinin olduğu bir eve girmesi bile yasaktır.

Ama şunu da bilmek gerekir: Bazı kişiler vardır ki, bir Koen'in bu kişiler için *tame* olması ve cenazeleriyle meşgul olması *mitsvadır*. Bu kişiler, “*şiva kerovim*” (yedi yakın akraba) olarak adlandırılır: baba, anne, erkek kardeş, kız kardeş, oğul, kız ve eş.

Bu yaprakta, ölü nedeniyle *tame* olma yasağının yalnızca Koen erkekler için geçerli olduğu, ama kadın Koenlerin bir ölü için *temea* olmalarının yasak olmadığı öğretilmektedir.

Baba ve Şaliah

Yaprak

78

Yaprak 48'de, günümüzde artık uygulanmasa da, Tora'nın bir babaya, küçük kızını evlendirme ve kocasının kim olacağına karar verme yetkisi verdiğini görmüştük.

Şimdi ilginç bir olayı öğreneceğiz: Bundan uzun yıllar önce bir baba, kızı için uygun bir damat bulması amacıyla bir kişiyi *şaliah* olarak tayin etmişti. *Şaliah* yola çıktı, büyük bir *yeşivaya* gitti ve *roş yeşivaya* oradaki gençlerden biri hakkında sorular sordu. Aldığı cevaplar doğrultusunda genci uygun buldu. İyi karakter sahibi, Tora öğreniminde ciddi ve çalışkan biriydi. *Şaliah* gence söz konusu babanın temsilcisi olarak geldiğini söyledi, genç de kabul edince *kiduşin* işlemini gerçekleştirdiler. Nasıl mı? Genç adam *kiduşin* parasını *şaliaha* verdi ve *şaliah* da babanın temsilcisi olarak bu parayı teslim aldı.

Ve işte; *şaliah* şehrine geri döndüğünde, etrafta “*mazal tov*” ilanları gördü. Söz konusu kız başka biriyle evlenmişti! Ne mi olmuştu? *Şaliah* yola çıktıktan sonra baba, kızını başka biriyle evlendirmeye karar vermişti!

Şimdi ne yapacaklardı?

Tarihlere bakacaklardı! Kız için *kiduşin* işlemini kim önce yaptıysa, kocası o olacaktı. İkincisi ise hiçbir şey yapmamış olacaktı, çünkü evli bir kadınla evlenmek mümkün değildir!

Moşe Rabenu'nun Önünde Mahcup Olmayacaklar (devam)

Rabi Hizkiya bunları duyunca çok duygulanmıştı. “Gelecek Dünya'daki payım sizinle birlikte olsun. Bu dünyada ne mutlu size ve gelecek dünyada ne kadar iyi sizin için!” dedi büyük bir takdir duygusuyla.

Ve Rabi Hizkiya bu grup hakkında

şöyle dedi: “Gelecekte Moşe Rabenu gelip, insanların Tora ile yeterince meşgul olmaması nedeniyle Tora'nın uğradığı utancın hesabını soracağı zaman, bu grubun mensupları Moşe'nin önünde mahcup olmayacaklar!” (*Zoar Hadaş*, Bereşit 8:2).

Hahamlarımızdan
MAASELER

SON

Şarap İmalathanesinde Aksaklık

Yaprak Yohanan bol miktarda şarap üretilen büyük bir şarap imalathanesinin sahibiydi. Arada sırada *kaşerut* denetleme görevlisi (*maşgiah*) imalathaneye gelir, şaraplar şişelenmeden önce fiçilerden *teruma* ve *maaser* paylarını ayırırdı. Yohanan, işçilerine, belirli bir noktaya devasa bir şarap fıçısı yerleştirmeleri talimatı vermişti. Bu şekilde, her seferinde *maşgiah*, tüm şaraplar için *teruma* ve *maaser* paylarını o fıçıdaki şaraptan ayırabiliyordu.

Bir keresinde *maşgiah*, fıçıdan çıkan şarabın iyi kokmadığını fark etti. Bozulmuştu. Kısa bir kontrol sonucunda şarabın ekşidiği anlaşıldı. Sirkeye dönüşmüştü.

Acaba şarap için *teruma* ve *maaser* payları sirkeden ayrılabilir mi? Tabii ki hayır! “Acaba mevsim başından beri yaptığımız tüm *teruma* ve *maaser* ayırma işlemleri geçersiz mi?” diye sordu çalışanlardan biri.

Maşgiah “Fıçıdaki şarabı en son ne zaman bozulmamış haliyle gördünüz?” diye soruyla karşılık verdi.

“On gün önce” dedi işçi.

Maşgiah bunun üzerine cevabı şöyle verdi: “*Alahaya* göre, bir inceleme sonunda sorun olmadığı tespit edilmişse, bunun ardından gelen üçüncü güne kadar, şarabın hâlâ iyi olduğuna güvenilebilir. Bu nedenle, şarabın bozulmamış olduğunu gördüğünüz, on gün önceki en son kontrolden sonraki ilk üç gün içinde yaptığımız ayırma işlemleri geçerli. Ama ondan sonra yapılan ayırma işlemlerinin geçerli olup olmadığı şüpheli. Belki de üç günden sonra fıçıdaki şarap ekşimişti. Bu nedenle son yedi gün için *teruma* ve *maaser* ayırma işlemini tekrar yapmamız gerekiyor.”

Kim Kimdir?

Babil'deki Altıncı Nesil Amoraim

Rav Yeuda'nın öğrencisidir.

Amora Ula, bir Şabat günü Rav Menase'nin evine konuk olmuştu. O sırada bir adam, kapıyı kendisine açmaları için ses çıkarmak üzere kapıyı tıklattı. Ula buna kızdı ve bunun Şabat ihlali anlamına geldiğini söyledi. O sırada, Hahamlar Raba ve Abaye de Rav Menase'nin evindeydi. Aralarında, Şabat günü bir alete vurma suretiyle ses çıkarma yasağının hangi durumlarda geçerli olduğu konusundaki *alahalar* üzerinde ayrıntılı bir tartışma yaşandı.

Gemara'da Rav Menase'nin “Bet Torta” adlı bir yere gittiği anlatılır.

Yoldayken insanlar ona bir şey gösterip onun bir put olduğunu söylediler. Rav Menase yerden bir taş alarak, hakaret amacıyla o puta doğru fırlattı. Ama sonra ona, bu putun Markulis olduğunu söylediler ve bu puta ibadet etme şeklinin ta kendisi ona taş fırlatmaktı! *Bet midraşta* Hahamlar, ona has ibadet şekli bu olduğundan, hakaret amacıyla bile olsa Markulis'e taş atmanın yasak olduğunu öğrettiklerinde, Rav Menase fırlatmış olduğu taşı gidip oradan almak istedi; ama Hahamlar onu engellediler, çünkü bunu yaptığı takdirde, başka taşlar için yer açmış olacaktı.

Rav
Menase

Horoz Ne Yaptı?

Yaprak

80

II. Bet-Amikdaş döneminde Erets-Yisrael’de bir Koen yaşamaktaydı. Bilindiği gibi o dönemde Koenler her zaman gerek kendilerinin gerekse de yiyip içtikleri şeylerin manevi saflıklarını korumaya büyük özen gösterirlerdi.

Bir Cuma günü ev halkı Şabat için *hala* ekmekleri pişirme amacıyla büyük bir hamur açmışlardı. Hamur yoğrulduktan sonra, kabarması için bir kaba kondu ve bu arada herkes Şabat için yapılacak diğer hazırlıklara yöneldi.

Mutfaka geri döndükleri zaman hamurun üstünde küçük delikler keşfettiler. Anlaşılan, horoz kümeden çıkmış ve hamuru didiklemişti. Tabii ki bu çok da hoş bir şey değildi; ama o kadar da korkunç sayılmazdı. Asıl sorun, aile reisinin mutfakta bulunan başka bir kabı hatırlamasıyla ortaya çıktı. Bu kabın içinde *tame* olmuş bir sıvı vardı ve kap da kimsenin içmemesi ve dokunmaması için özellikle köşeye konmuştu. Ama horoz ne bilsin?

Şimdi bu hamurla ne yapacaklardı?

Bunun cevabı, sıvının durumuna bağlıdır. Dikkat edin; eğer sıvı bulanık, kirli ise o zaman hamura bakılır ve eğer hamurda hiç kirlilik yoksa, o zaman horozun önce sıvıdan içip sonra hamura temas etmiş olmadığı anlaşılır. Ama eğer sıvı temizse, o zaman horozun o sıvıdan içip sonra da ağızındaki sıvıdan hamura da bulaştırmış ve onu da *tame* yapmış olabileceğinden endişe edilir (Rambam).

Yersiz Şey Yoktur

Yisrael’in büyük Hahamlarından Rabi Şimon ile oğlu Rabi Elazar, yanlarında Rabi Aba, Rabi Hiya, Rabi Yose ve Rabi Yeuda ile birlikte yürümekteydi. Yol üstünde bir su yoluna rast geldiler. Rabi Yose suya girince giysileri ıslandı ve bundan dolayı canı sıkıldı. Rabi Yose bu sıkıntıyla “Keşke kırlarda su yolları, çukurlar ve su birikintileri olmasaydı” dedi.

Rabi Şimon, Rabi Yose’nin sözlerini duyunca “Kutsal ve Mübarek Tanrı, dünyasında gereksiz hiçbir şey yaratmamıştır” dedi. “Bu nedenle Kutsal ve Mübarek Tanrı’nın eseri olan şeyler için ‘Olmasalardı daha iyi olurdu’ demememiz gerekir. Çünkü yaratılmış olan her şeyin bir amacı vardır – biz onun yaratılma sebebini bilmiyor olsak bile...”

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
127de

Rabi Akiva Ne Zaman Ağlardı?

Yaprak Bu yaprakta, Rabi Akiva'nın belirli bir pasuğu öğrendiği zaman hep ağladığı anlatılmaktadır.

81

Hangi pasuktu bu ve Rabi Akiva neden ağlamaktaydı?

Tora, bir günah işlemiş olabileceği konusunda kuşku duyan bir Yahudi'nin, "Aşam Taluy" (belirsizlik durumunda getirilen suç *korbanı*) adı verilen bir *korban* getirmesi gerektiğini söylemektedir (bkz. I. Kitap, sayfa 52 ve III. Kitap, sayfa 79). Örneğin bir kişi hayvansal bir yağ yedikten sonra bunun, yenmesi serbest olan *şuman* türü mü, yoksa yasak olan *helev* türü mü olduğu konusunda şüpheyne düşerse, bu *korbanı* getirmelidir. *Aşam Taluy* sözcüğü "askıdaki suç" anlamına gelir ve bir suç işlenip işlenmediği konusunun, açıklığa kavuşturulana kadar askıda olduğunu belirtir ve bu *korban* durum belirginlik kazanana kadar kişiyi ceza görmekten korur.

Rabi Akiva bu *korban* hakkındaki *mitsvanın* yer aldığı pasuğa geldiği zaman ağlar, "Tora, bir günah işleyip işlemediği konusu kuşkulu olan bir kişiyi bile, kefareti gerektiren bir günah işlemiş addedip *Aşam Taluy korbanı* getirmekle yükümlü kıldığına göre, günah işlediği kesin olan bir kişinin de büyük bir yükümlülük altında ve kefarete muhtaç olduğu haydi haydi açıktır!" derdi.

Tora Öğrenimi – Her Şeyden Önemli!

Yaprak Bu yaprak, hem *Masehet Kiduşin*'in hem de *Mişna* ve *Talmud*'un üçüncü faslı olan *Seder Naşim*'in (Kadınlar Faslı) son yaprağıdır.

82

Bu yaprakta Rabi Neoray şöyle demektedir: Bir babanın, oğluna öğretmesi gereken en önemli şey, Tora öğrenmektir! Neden? Çünkü bir babanın oğluna öğreteceği diğer her meslek, ona yalnızca bu dünyada hayatını kazanmasında yardımcı olur. Ama Tora öğrenimi, oğula hem bu dünyada hem de Gelecek Dünya'da kazandırır; çünkü Tora öğrenenler bu dünyada da ödül alırlar.

Bunun yanında, oğul yaşlanacağı zaman, artık Tora öğrenemese bile, geçmişte öğrenmiş olduğu Tora'nın getirilerinden faydalanacaktır, çünkü *A-Şem* ona ödül vermeye devam edecektir. Buna karşılık, sadece başka bir meslekle yetinen kişi, yaşlanıp artık çalışmadığı zaman, hiçbir şey kazanamayacaktır.

